

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu viides jaosto)

3 päivänä helmikuuta 2005 *

Asiassa T-19/01,

Chiquita Brands International, Inc., kotipaikka Trenton, New Jersey (Yhdysvallat),

Chiquita Banana Co. BV, kotipaikka Breda (Alankomaat), ja

Chiquita Italia, S.p.A., kotipaikka Rooma (Italia),

edustajinaan solicitor C. Pouncey ja asianajaja L. Van Den Hende, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinnään aluksi C. Van der Hauwaert ja C. Brown ja sittemmin L. Visaggio, C. Brown ja M. Niejahr ja lopuksi L. Visaggio ja C. Brown, avustajanaan barrister N. Khan, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

jossa on kyse vaatimuksesta sen vahingon korvaamiseksi, jota kantajille on väitetysti aiheutunut neuvoston asetuksen (ETY) N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta 28 päivänä lokakuuta 1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 2362/98 (EYVL L 293, s. 32) antamisen ja voimassa pitämisen johdosta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Lindh sekä tuomarit R. García-Valdecasas, J. D. Cooke, P. Mengozzi ja M. E. Martins Ribeiro,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

12.2.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tausta

1. Asetus N:o 404/93

- 1 Banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 404/93 (EYVL L 47, s. 1) IV osastossa säädetään eri kansallisten järjestelmien korvaamisesta 1.7.1993 lähtien kolmansien maiden kanssa käytävään kauppaan sovellettavalla yhteisellä järjestelmällä. Asetuksessa erotellaan

"yhteisön banaanit", joilla tarkoitetaan yhteisössä tuotettuja banaaneja, "kolmansien maiden banaanit", joilla tarkoitetaan Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden (AKT) ulkopuolisista kolmansista maista peräisin olevia banaaneja, "perinteiset AKT-banaanit" ja "muut kuin perinteiset AKT-banaanit". Perinteisillä AKT-banaaneilla tarkoitetaan AKT-maiden viemiä banaanimääriä, jotka eivät ylittäneet asetuksen N:o 404/93 liitteessä vahvistettuja määriä ja muilla kuin perinteisillä AKT-banaaneilla puolestaan mainitun määrän ylittäviä banaanimääriä.

- 2 Asetuksen N:o 404/93 17 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan banaanien tuontiin yhteisössä vaaditaan tuontitodistus. Jäsenvaltiot myöntävät kyseisen todistuksen hakemuksesta jokaiselle asianomaiselle hakijalle riippumatta siitä, mihin tämä on sijoittautunut yhteisössä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 18 ja 19 artiklan täytäntöönpanemiseksi annettujen erityissäännösten soveltamista.

- 3 Asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 1 kohdassa jaetaan saman asetuksen 18 artiklassa käyttöön otettu tariffikiintiö vahvistamalla 66,5 prosenttia kiintiöstä sellaisten toimijoiden luokalle, jotka ovat pitäneet kaupan kolmansien maiden banaaneja ja/tai muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja (A-luokka), 30 prosenttia sellaisten toimijoiden luokalle, jotka ovat pitäneet kaupan yhteisön banaaneja ja/tai perinteisiä AKT-banaaneja (B-luokka) ja 3,5 prosenttia sellaisten yhteisöön sijoittautuneiden toimijoiden luokalle, jotka olivat alkaneet pitää kaupan vuodesta 1992 lähtien muita kuin yhteisön banaaneja ja/tai muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja (C-luokka).

2. Asetus N:o 1442/93

- 4 Komissio antoi 10.6.1993 banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä asetuksen (ETY) N:o 1442/93 (EYVL L 142, s. 6; jäljempänä myös vuoden 1993 järjestelmä). Kyseinen järjestelmä oli voimassa 31.12.1998 asti.

- 5 Asetuksen N:o 1442/93 3 artiklan 1 kohdassa määriteltiin asetuksen N:o 404/93 18 ja 19 artiklan soveltamiseksi A- ja B-luokan ”toimija” siten, että sillä tarkoitetaan taloudellista toimijaa tai muuta tahoa, joka on omaan lukuunsa toteuttanut yhtä tai useampia seuraavista toiminnoista:

- a) kolmansista maista ja/tai AKT-valtioista peräisin olevien vihreiden banaanien ostamista tuottajilta tai mahdollisesti niiden tuottamista, jota seuraa niiden toimittaminen yhteisöön ja myyminen yhteisössä;
- b) vihreiden banaanien hankintaa ja niiden omistajana niiden vapaaseen liikkeeseen luovuttamista sekä niiden myyntiin saattamista niiden saattamiseksi myöhemmin yhteisön markkinoille; tuotteen pilaantumista tai menettämistä koskevat riskit on rinnastettava omistajan tuotteesta ottamaan riskiin;
- c) vihreiden banaanien kypsyttämistä niiden omistajana sekä niiden yhteisön markkinoille saattamista.”

- 6 Asetuksen N:o 1442/93 4 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on laadittava erilliset luettelot A- ja B-luokan toimijoista ja kunkin toimijan osalta määristä, joita tämä on pitänyt kaupan vuosittain sitä vuotta, jolle tariffikiintiö on avattu, edeltävää vuotta edeltäneiden kolmen vuoden aikana eritellen kyseiset määrät kunkin 3 artiklan 1 kohdassa kuvatun taloudellisen toiminnon mukaan. Toimijoiden rekisteröinti ja niiden kunkin kaupan pitämien määrien vahvistaminen on toteutettava niiden omasta aloitteesta ja kirjallisesta hakemuksesta, joka jätetään ainoastaan yhdessä niiden valitsemassa jäsenvaltiossa.”

- 7 Asetuksen N:o 1442/93 5 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten oli vahvistettava vuosittain kunkin rekisteröimänsä A- ja B-luokan toimijan sitä vuotta, jolle kiintiö oli avattu, edeltävää vuotta edeltäneiden kolmen vuoden aikana kaupan pitämien, 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti toimijan harjoittamien toimintojen luonteen mukaan eriteltyjen määrien keskiarvo. Tätä keskiarvoa kutsuttiin toimijan "viitemääräksi". Asetuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan kaupan pidetyt määrät kerrottiin painotuskertoimilla saman asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa kuvattujen toimintojen mukaan.
- 8 Painotuskertoimia soveltamalla tiettyä banaanimäärää ei voitu viitemääriä laskettaessa ottaa huomioon viitemäärän ylittävältä osalta riippumatta siitä, oliko banaaneja käsitellyt edellä mainituissa kolmessa vaiheessa yksi ja sama toimija vai kaksi tai kolme eri toimijaa. Asetuksen kolmannen perustelukappaleen mukaan painotuskertoimilla pyrittiin yhtäältä ottamaan huomioon vastattavana olevan taloudellisen toiminnon ja siitä aiheutuvien kaupallisten riskien merkittävyys ja toisaalta oikaisemaan niitä kielteisiä vaikutuksia, jotka syntyvät samojen tuotemäärien kauppaketjun eri vaiheissa useaan kertaan laskemisesta.

3. Asetus N:o 1637/98

- 9 Asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta 20.7.1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1637/98 (EYVL L 210, s. 28) muutettiin 1.1.1999 alkaen banaanianalysointiyhteistä markkinajärjestelyä. Asetuksella N:o 1637/98 muun muassa korvattiin asetuksen N:o 404/93 osastossa IV olevat 16–20 artikla uusilla säännöksillä.

- 10 Asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 16 artiklassa säädettiin seuraavaa:

” — —

[Asetuksen N:o 404/93 IV osastossa olevissa säännöksissä]:

1. 'perinteisellä tuonnilla AKT-valtioista' tarkoitetaan liitteessä esitetyistä valtioista peräisin olevien yhteisöön tuotavien banaanien vuosittaista enintään 857 700 tonnin (nettopaino) tuontia; näin tuotavia banaaneja kutsutaan 'perinteisiksi AKT-banaaneiksi';
2. 'muulla kuin perinteisellä tuonnilla AKT-valtiosta' tarkoitetaan [AKT-valtioista peräisin olevien sellaisten banaanien yhteisöön tuontia, jotka eivät kuulu 1 kohdassa tarkoitettun määritelmän piiriin]¹; näin tuotavia banaaneja kutsutaan 'muiksi kuin perinteisiksi AKT-banaaneiksi';
3. 'tuonnilla muista kolmansista valtioista kuin AKT-valtioista' tarkoitetaan muista kolmansista valtioista kuin AKT-valtioista peräisin olevien banaanien yhteisöön tuontia; näin tuotavia banaaneja kutsutaan 'kolmansien valtioiden banaaneiksi'."

1 — Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on epätarkka.

- 11 Tariffikiintiöiden jakamisesta kolmansien valtioiden banaanien ja muiden kuin perinteisten AKT-banaanien välillä asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 18 artiklan 4 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Jos WTO:n kaikkien sellaisten sopimuspuolten kanssa, joilla on huomattava [intressi banaanien toimittamiseen], ei voida kohtuudella aikaansaada sopimusta, komissio voi 27 artiklassa säädettyä [hallintokomiteamenettelyä] noudattaen jakaa 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tariffikiintiöt ja perinteisten AKT-[banaanien] määrän niiden valtioiden kesken, joilla on huomattava [intressi kyseisiin toimituksiin].”

- 12 Asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 19 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Edellä 18 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tariffikiintiöitä ja perinteisten AKT-banaanien tuontia hallinnoidaan käyttämällä perinteisen kaupankäynnin huomioonottavaa (niin sanottua 'perinteiset/uudet tulokkaat') menettelyä.

Komissio vahvistaa tarvittavat soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt 27 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.

Tarvittaessa voidaan ottaa käyttöön muita sopiviksi katsottuja menettelyjä.

2. Käyttöön otettavissa menetelmissä otetaan tarvittaessa huomioon yhteisön markkinoiden toimitustarpeet ja tarve säilyttää niiden tasapaino.”

- 13 Asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se oli muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 20 artiklassa täsmennettiin seuraavaa:

”Komissio antaa säännökset tämän osaston soveltamisesta 27 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen. Näihin kuuluvat:

— —

- c) tuontilisenssien antamista ja niiden voimassaoloaikaa koskevat edellytykset;

— —

- e) niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön toimesta perustamissopimuksen 228 artiklan mukaisesti tehdyistä sopimuksista. ”

4. Asetus N:o 2362/98

- 14 Komissio antoi asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta 28 päivänä lokakuuta 1998 asetuksen (EY) N:o 2362/98 (EYVL L 293, s. 32). Mainittua asetusta

on sovellettu 1.1.1999 lähtien. Asetuksesta N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98 ja täydennettynä asetuksella N:o 2362/98 annetuilla yksityiskohtaisilla säännöillä, käytetään jäljempänä myös nimitystä vuoden 1999 järjestelmä.

- 15 Asetuksen N:o 2362/98 1 artiklan viimeisen kohdan sekä asetuksen liitteen mukaan asetuksen N:o 404/93 18 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tariffikiintiöt (2 200 000 tonnia ja 353 000 tonnia) jaettiin tärkeimpien toimittajamaiden kesken seuraavasti:

Ecuador: 26,17%

Costa Rica: 25,61%

Kolumbia: 23,03%

Panama: 15,76%

Muut: 9,43%.

- 16 Vuoden 1993 ja vuoden 1999 järjestelmien välillä on huomattava seuraavat eroavaisuudet:

- a) vuoden 1999 järjestelmässä ei enää suoriteta erottelua toimijoiden toteuttamien toimintojen perusteella
- b) vuoden 1999 järjestelmässä otetaan huomioon tuotujen banaanien määrä
- c) vuoden 1999 järjestelmää sovellettaessa tuontitodistusten hallinnointi toteutetaan riippumatta banaaneiden (AKT-valtioista tai kolmansista valtioista lähtöisin olevasta) alkuperästä

- d) tariffikiintiöitä ja uusille toimijoille osoitettua osaa korotettiin vuoden 1999 järjestelmässä.
- 17 Asetuksen N:o 2362/98 2 artiklassa säädettiin muun muassa, että asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 18 artiklan 1 ja 2 kohdassa ja 16 artiklassa tarkoitetut tariffikiintiöt ja perinteiset AKT-banaanit jaetaan seuraavasti:
- 92 prosenttia 3 artiklassa määritellyille perinteisille toimijoille
 - 8 prosenttia 7 artiklassa määritellyille uusille toimijoille.
- 18 Asetuksen N:o 2362/98 4 artiklan 1 kohdassa säädettiin, että kukin jäsenvaltiossa rekisteröity perinteinen toimija sai kutakin vuotta varten kaikkien liitteessä I mainittujen alkuperien osalta yhden viitemäärän, joka vahvistetaan toimijan viitekauden aikana tosiasiallisesti tuomien banaanimäärien perusteella. Saman asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan vuonna 1999 tapahtuvassa tuonnissa viitekautena käytetään vuosia 1994, 1995 ja 1996.

5. Asetus N:o 216/2001

- 19 Neuvosto antoi 29.1.2001 asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta asetuksen (EY) N:o 216/2001 (EYVL L 31, s. 2).

- 20 Näin muutetussa asetuksen N:o 404/93 18 artiklassa säädetään kolmen tariffikiintiön (A, B ja C) avaamisesta kaikista kolmansista maista — alkuperästä riippumatta — peräisin olevien tuotteiden tuontia varten.
- 21 Asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 1 kohdassa säädetään, että tuontitodistukset kolmansien maiden banaaneille myönnetään toimijoille käyttäen ”perinteisten kauppavirtojen huomioon ottamiseen perustuvaa menetelmää (niin sanotun perinteiset/uudet tuojat -menettelyn mukaisesti) ja/tai muita menetelmiä”.

6. Asetus N:o 896/2001

- 22 Asetuksen 404/93, sellaisena kuin se on näin muutettuna, IV osaston soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt määriteltiin neuvoston asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan menettelyn osalta 7 päivänä toukokuuta 2001 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 896/2001 (EYVL L 126, s. 1). Mainittuja säännöksiä on sovellettu asetuksen N:o 896/2001 32 artiklan nojalla 1.7.2001 lähtien (jäljempänä vuoden 2001 järjestelmä).
- 23 Asetuksessa N:o 896/2001 ei enää erotella ”A” ja ”B” tariffikiintiöitä toimittajamaiden välillä.
- 24 Kyseisessä asetuksessa säädetään myös, että tuontitodistukset myönnetään perinteisille toimijoille, jotka ovat tuoneet kolmansista maista peräisin olevia banaaneja ja/tai ei-perinteisiä AKT-banaaneja, heidän vuosien 1994 ja 1996 välisten ensisijaisten tuontiansa keskiarvon perusteella. Vastaavasti perinteisiä AKT-banaaneja tuoneille perinteisille toimijoille myönnettiin tuontitodistukset heidän ensisijaisten tuontiansa keskiarvon perusteella edellä mainitun kolmivuotiskauden aikana.

7. Tiivistelmä Maailman kauppajärjestössä (WTO) esillä olevasta ”banaanikiistasta”

- 25 Kanteluiden, joita Ecuador, Guatemala, Honduras, Meksiko ja Amerikan yhdysvallat olivat esittäneet vuoden 1993 järjestelmän yhteensoveltuvuudesta WTO:n sääntöjen kanssa, ratkaisemiseksi perustettiin 8.5.1996 paneeli (asia Euroopan yhteisöt — banaaneiden tuontiin, myyntiin ja jakeluun sovellettava järjestelmä; WT/DS27; jäljempänä asiat ”Banaanit III”).
- 26 Paneeli jätti 22.5.1997 raporttinsa muun muassa asiassa, jossa vastakkain olivat Amerikan yhdysvallat ja yhteisö ja josta asianosaiset valittivat (WT/DS27/R/USA; jäljempänä paneelin 22.5.1997 päivätty raportti).
- 27 WTO:n riitojenratkaisuelin (Dispute Settlement Body; jäljempänä DSB) hyväksyi 25.9.1997 valituselimen 9.9.1997 päivätyn raportin (WT/DS27/AB/R; jäljempänä valituselimen 9.9.1997 päivätty raportti) sekä paneelin raportit, sellaisina kuin ne olivat muutettuina valituselimen raportilla (jäljempänä DSB:n 25.9.1997 tehty päätös).
- 28 Valituselimen 9.9.1997 päivätysssä raportissa todetaan muun muassa seuraavaa:
- ”e) — — osien myöntäminen tariffikiintiöstä joko sopimus- tai osoittamismenettelyssä tietyille [WTO:n] jäsenvaltioille, joilla ei ole huomattavaa intressiä banaaniin toimituksiin Euroopan yhteisöihin, ja niiden myöntämättä jättäminen muille [WTO:n] jäsenvaltioille, on ristiriidassa vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklan 1 kohdan kanssa;

- f) — — banaaneista tehdyssä puitesopimuksessa olevat tariffikiintiöiden uudelleenjakamista koskevat säännöt ovat ristiriidassa vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklan 1 kohdan kanssa, ja muutetaan paneelin toteamaa, jonka mukaan banaaneista tehdyssä puitesopimuksessa olevat tariffikiintiöiden uudelleenjakamista koskevat säännöt ovat ristiriidassa myös vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklan 2 kohdan johdanto-osan kanssa;
- n) [yhteisön] säännöt, jotka koskevat [sen] toimintaa ja vaatimuksia [banaaneista tehdyn puitesopimuksen] vientilupien osalta, ovat ristiriidassa vuoden 1994 GATT-sopimuksen [1 artiklan 1 kohdan] kanssa;
- u) — — se, että B-luokkaan kuuluville toimijoille myönnetään 30 prosenttia todistuksista, joiden nojalla voidaan tuoda kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja kiintiötullien mukaisesti, on ristiriidassa [palvelukaupan yleissopimuksen] II ja XVII artiklan kanssa;
- v) se, että kypsyttämöille myönnetään tietty osa A- ja B-luokkaan kuuluvista todistuksista, joiden nojalla voidaan tuoda kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja kiintiötullien mukaisesti, on ristiriidassa palvelukaupan yleissopimuksen kanssa.”

²⁹ DSB:n 16.10.1997 pidetyn kokouksen pöytäkirjassa (20.11.1997 päivätty asiakirja WT/DSB/M/38, s. 3) todetaan seuraavaa:

”Euroopan yhteisöjen edustaja peruutti DSB:n 25.9. pidetyssä istunnossa esittämänsä julistuksen. Mainitussa istunnossa kyseinen edustaja korosti, että Euroopan yhteisöillä on täysi aikomus noudattaa yhteisymmärryspöytäkirjaa sekä siinä

esitettyjä periaatteita ja sääntöjä. Yhteisymmärryspöytäkirjan 21 artiklan 3 kohdan nojalla yhteisöllä oli velvollisuus ilmoittaa DSB:lle tarkoituksistaan täytäntöönpanna sen suositukset. Euroopan yhteisöjen edustaja vahvisti, että yhteisöt tulevat noudattamaan täydellisesti niillä asian osalta olevia kansainvälisiä velvoitteita. Nyt esillä olevaa järjestelmää luodessaan yhteisöjen tarkoituksena oli tukea omia banaanintuottajiaan ja noudattaa samalla kansainvälisiä velvoitteitaan, mukaan luettuna suosituimmuuskohtelusta aiheutuvat velvoitteet, joita niillä oli WTO-sopimuksen ja AKT-maiden osalta Lomén sopimuksen nojalla. Mainittu tarkoitus on pysynyt ennallaan.

Euroopan yhteisöt olivat aloittaneet menettelyn, jonka tarkoituksena oli selvittää kaikki mahdolliset vaihtoehdot, joiden mukaisesti velvoitteita noudatettaisiin. Kun otetaan huomioon yhteisöjen sisäinen päätöksentekomenettely, sillä ei ollut tuossa vaiheessa mahdollisuutta ennakoida kyseisen menettelyn lopputulosta. Euroopan yhteisöt pyytävät jäseniä kiinnittämään huomiota siihen, että kyseessä oleva ala on erittäin monimutkainen. Muutoksenhakuelin on myöntänyt, että yhteisöjen lainsäädäntötehtävä on vaikea, koska niiden on luotava banaanien yhteismarkkinat siten, että samaan aikaan noudatetaan Lomén sopimuksesta aiheutuvia velvoitteita. Tästä syystä, vaikka yhteisöt pyrkivätkin toimimaan nopeasti, ne tarvitsevat kohtuullisen ajan tutkiakseen kaikki vaihtoehdot, joiden mukaisesti ne voivat täyttää kansainväliset velvoitteensa.”

30 WTO:n riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes; jäljempänä URD) 21 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrätyn välimiesmenettelyn mukaisesti välimies myönsi 7.1.1998 yhteisölle ”kohtuullisen ajan” — alkaen 25.9.1997 ja päättyen 1.1.1999 — panna täytäntöön DSB:n 25.9.1997 tekemä päätös (asiakirja WT/DS27/15: URD:n 21 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukainen välimiesmenettely, 7.1.1998 annettu välitystuomio, 1 kohta).

31 Amerikan yhdysvallat katsoi, että hyväksymällä vuoden 1999 järjestelmän yhteisö ei ollut täysin poistanut niitä DSB:n 25.9.1997 tehdyssä päätöksessä todettuja ristiriitoja, joita sisältyi yhteisöllä vuoden 1994 GATT-sopimuksen ja palvelukaupan

yleissopimuksen (jäljempänä GATS) nojalla oleviin velvoitteisiin, ja pyysi URD:n 22 artiklan mukaisesti DSB:ltä lupaa peruuttaa vuoden 1994 GATT-sopimuksessa määrättyjen tariffimyönnytysten ja liitännäisten velvollisuuksien soveltaminen yhteisön ja sen jäsenvaltioiden osalta. Amerikan yhdysvallat arvioi peruutuksen arvoksi 520 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (USD). Koska yhteisö vastusti Amerikan yhdysvaltojen esittämän peruuttamisen tasoa, asia saatettiin URD:n 22 artiklan 2 kohdan mukaisesti välimiesmenettelyssä ratkaistavaksi.

32 Tässä tilanteessa 9.4.1999 välimiehet määrittivät Amerikan yhdysvaltojen asioissa Banaanit III kärsimien myönnytysten peruutusten tai niiden alennusten määräksi 191,4 miljoonaa USD vuodessa (välitystuomio WT/DS27/ARB; jäljempänä 9.4.1999 annettu välitystuomio). Tämän seurauksena välimiehet päättivät, että se, että Amerikan yhdysvallat keskeyttää vuoden 1994 GATT-sopimuksessa määrättyjen tariffimyönnytyksien ja liitännäisten velvollisuuksien soveltamisen yhteisön ja sen jäsenvaltioiden osalta enintään 191,4 miljoonan USD:n suuruisen vuotuisen kaupan osalta, on yhteensopivaa URD:n 22 artiklan 4 kohdan kanssa.

33 Tämän lisäksi paneeli, jonka ratkaistavaksi oli saatettu Ecuadorin kantelu, jossa vaadittiin yhteisöä panemaan täytäntöön DSB:n asioissa Banaanit III antamat suositukset, esitti rinnakkaisessa URD:n 21 artiklan 5 kohdan mukaisessa menettelyssä 6.4.1999 raporttinsa riidan osapuolille (raportti WT/DS27/RW/ECU; jäljempänä paneelin 6.4.1999 päivätty raportti). Paneelin arvioinnissa todetaan, että vuoden 1999 järjestelmä oli useilta osiltaan ristiriidassa WTO-sopimusten eräiden määräysten kanssa. Paneeli totesi täsmällisemmin sanottuna seuraavaa:

— vuoden 1999 järjestelmässä perinteisten AKT-banaanien tuonnille asetettu 857 700 tonnin raja "on ristiriidassa [vuoden 1994] GATT-sopimuksen XIII artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa"

- Ecuadorille ja muille toimittajille, joilla on huomattava intressi banaanien toimittamiseen, maakohtaisesti myönnetyt erityismäärät eivät ole yhteensopivia vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklan 2 kohdan määräysten kanssa

- Lomén sopimuksella voidaan katsoa edellytettävän perinteisille AKT-tuonneille myönnettyä tullivapautusta 857 700 tonnin määrään saakka mutta ”ei ole kohtuullista, että Euroopan yhteisöt katsovat, että Lomén sopimuksen liitteenä olevalla pöytäkirjalla nro 5 edellytetään kollektiivista myöntämistä perinteisille AKT-toimittajille”; tämän seurauksena Lomén sopimuksen liitteenä olevassa pöytäkirjassa nro 5 ei edellytetä vapautusta tuontituloista sen määrän osalta, joka ylittää yksittäisen AKT-valtion parhaan tuontimäärän ennen vuotta 1991, ja näin ollen, koska Lomén sopimuksesta ei seuraa muita sovellettavia vaatimuksia, mainittuihin ylittäviin määriin ei sovelleta Lomén sopimuksen mukaista poikkeusta ja niiden hyväksi sovellettava etuustulli on täten ristiriidassa GATT-sopimuksen 1 artiklan 1 kohdan kanssa (raportti WT/DS27/RW/ECU, 6.161 kohta).

34 GATS-sopimuksen osalta paneeli ratkaisi ensinnäkin sen, että vuoden 1999 järjestelmän puitteissa ”ecuadorilaisia tukkukauppapalvelujen tarjoajia kohdellaan GATS-sopimuksen II ja XVII artiklan vastaisesti tosiasiaassa yhteisön tai AKT-valtioiden samojen palveluiden tarjoajia epäedullisemmin todistusten myöntämisessä ja toiseksi sen, että ’uuden tuojan’ aseman saamiseksi uudistetuissa lupamenettelyissä asetetuilla edellytyksillä saatetaan GATS-sopimuksen XVII artiklan vastaisesti ecuadorilaiset palvelujentarjoajat tosiasiallisesti huonompaan kilpailuasemaan verrattuna yhteisön vastaavien palvelujen tarjoajien kilpailuasemaan (raportti WT/DS27/RW/ECU, 6.163 kohta)”.

35 Koska yhteisö ei valittanut asiasta, kyseinen paneelin raportti hyväksyttiin 6.5.1999 (DSB:n 6.5.1999 pidetyn kokouksen pöytäkirja, WT/DSB/M/61, 30.6.1999).

- 36 Ecuador pyysi URD:n 22 artiklan mukaisesti DSB:ltä lupaa peruuttaa teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyssä sopimuksessa (jäljempänä TRIPS-sopimus), GATS-sopimuksessa ja vuoden 1994 GATT-sopimuksessa määrättyjen tariffimyönnytysten ja liitännäisten velvollisuuksien soveltaminen yhteisön ja 13 sen jäsenvaltion osalta 490 miljoonan USD:n suuruisen määrän osalta.
- 37 Koska yhteisö riitautti Ecuadorin esittämän peruutuksen määrän, asia saatettiin 19.11.1999 välimiesten ratkaistavaksi URD:n 22 artiklan 6 kohdan mukaisesti.
- 38 Välimiehet määrittivät 24.3.2000 julkaisemallaan ratkaisulla Ecuadorin kärsimien myönnytysten peruutusten tai niiden alennusten määräksi 201,6 miljoonaa USD vuodessa ja oikeuttivat kyseisen valtion peruuttamaan vuoden 1994 GATT-sopimuksen, GATS-sopimuksen ja TRIPS-sopimuksen mukaiset myönnytykset kyseiseen määrään saakka.
- 39 Amerikan yhdysvallat ja yhteisö tekivät 11.4.2001 banaaneista yhteisymmärryspöytäkirjan, jossa ne "määrittivät ne toimintatavat, joiden avulla voidaan ratkaista pitkäaikainen banaanituontijärjestelmää koskeva riita" yhteisössä. Mainitussa pöytäkirjassa todetaan, että yhteisö sitoutuu "ottamaan banaanien tuonnissa käyttöön yksinomaan tariffeihin perustuvan järjestelmän viimeistään 1.1.2006". Pöytäkirjassa määritellään ne toimenpiteet, jotka yhteisö sitoutuu toteuttamaan 1.1.2006 päättyvän siirtymäkauden aikana. Vastavuoroisesti Amerikan yhdysvallat sitoutuu keskeyttämään väliaikaisesti niiden korotettujen tullien soveltamisen, joiden kantamiseen yhteisöstä peräisin olevista tuonneista sillä oli 9.4.1999 annetun välitystuomion nojalla oikeus (asiakirja WT/DS27/58). Yhdysvallat täsmensi kuitenkin DSB:lle 2.7.2001 osoittamassaan tiedonannossa, että kyseinen yhteisymmärryspöytäkirja "ei itsessään muodosta [URD:n 3 artiklan 6 kohdan] mukaista keskinäisesti hyväksyttyä ratkaisua [ja että] lisäksi, kun otetaan huomioon toimenpiteet, jotka kaikkien osapuolten on vielä toteutettava, olisi myös ennenaikasta poistaa kyseinen asia DSB:n asialistalta" (asiakirja WT/DS27/59 — G/C/W/270, 2.7.2001 päivätty asiakirja).

Oikeudenkäyntimenettely

- 40 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 25.1.2001 jättämällään kannekirjelmällä kolme Chiquita-konserniin — joka on eräs maailman suurimmista banaanin tuottajista ja jakelijoista — kuuluvaa yhtiötä Chiquita Brands International, Chiquita Banana Co. ja Chiquita Italia (näistä käytetään yhdessä jäljempänä nimitystä kantaja) nostivat yhdessä nyt esillä olevan kanteen.
- 41 Sen jälkeen, kun komissio oli jo jättänyt vastineensa, kantaja pyysi 29.6.2001 päivätyllä kirjeellä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehottaa prosessinjohtotoimena asianosaisia:
- keskittymään huomautuksissaan yhteisön vastuuta koskevaan periaatteeseen (lainvastaisuuden, vahingon ja näiden välisen syy-yhteyden olemassaolo), jotta kysymys väitetyn vahingon täsmällisen suuruuden arvioimisesta jäisi ratkaistavaksi menettelyn myöhemmässä vaiheessa ja
 - esittämään näyttöä vahingon määrän osalta vasta menettelyn myöhemmässä vaiheessa.
- 42 Komissio yhtyi 13.7.2001 päivätyllä kirjeellään edellä mainittuun ehdotukseen korostaen kuitenkin, että sen aikomuksena oli edelleen kiistää sekä kanteen tutkittavaksi ottaminen että sen perusteltavuus.
- 43 Työjärjestyksensä 64 artiklan 1 kohdan mukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti pyytää asianosaisia keskittymään vastauksissaan esittämässään väitteissä kanteen tutkittavaksi ottamiseen ja yhteisöjen vastuuseen.

- 44 Komission esittämän pyynnön johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi 25.10.2001 päivätyllä kirjeellään, että menettely jaetaan kahteen osaan seuraavasti: "Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisee ensin kanteen tutkittavaksi ottamisen kannekirjelmästä ja sen liitteistä ilmenevän kanteen perusteiden osalta ja tähän kysymykseen annettavan vastauksen perusteella ratkaisee tämän jälkeen kysymyksen vahingonkorvauksesta sikäli, kuin siihen liittyy kysymys vastaajan lainvastaiseksi väitetyn toimen tai toiminnan olemassaolosta." Näin ollen nyt esillä olevassa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisee kanteen tutkittavaksi ottamisen ja määrittelee, onko asiassa kyseessä yhteisön lainvastainen toimi tai toiminta.
- 45 Komissio pyysi 5.2.2003 päivätyllä kirjeellä, että nyt esillä olevan asian käsittely keskeytetään siihen saakka, kunnes yhteisöjen tuomioistuin antaa tuomion asiassa C-377/02, Léon van Parys. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei hyväksynyt mainittua pyyntöä.
- 46 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti työjärjestyksensä 14 artiklan mukaisesti viidennen jaoston ehdotuksen perusteella ja asianosaisia kuultuaan siirtää asian työjärjestyksensä 51 artiklan mukaisesti laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi.
- 47 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu viides jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.
- 48 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 12.2.2004 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

- 49 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- velvoittaa yhteisön korvaamaan asetuksen N:o 2362/98 soveltamisesta kantajalle aiheutuneen vahingon, jonka määräksi arvioidaan alustavasti 564,1 miljoonaa euroa, korotettuna 8 prosentin vuotuisella korolla
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 50 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- jättää kanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana
 - velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

1. Asianosaisten lausumat

- 51 Esittämättä työjärjestyksen 114 artiklan mukaista prosessiväitettä komissio katsoo, että kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi. Se väittää pääpiirteissään, että kannekirjelmä ei täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdassa esitettyjä edellytyksiä, joiden mukaan kannekirjelmässä on mainittava muun muassa ”oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista” sekä ”esitettävä näyttö”.

- 52 Komissio väittää, että kannekirjelmä ei täytä työjärjestyksen asettamia edellytyksiä, joiden mukaan kannekirjelmässä, jossa vaaditaan korvausta yhteisön toimielimen aiheuttamista vahingoista, on mainittava ne seikat, joiden perusteella voidaan yksilöidä toimielimen toiminta, jota kantaja arvostelee, syyt, joiden perusteella kantaja katsoo, että toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, sekä tämän vahingon laatu ja laajuus (asia T-64/89, Automec v. komissio, tuomio 10.7.1990, Kok. 1990, s. II-367, 73 kohta). Tällainen sääntöjenvastaisuus on vielä vakavampi tilanteissa, joissa kantaja vaatii korvausta saamatta jääneestä voitosta, joka luonteeltaan on sellainen vahinko, jonka osalta edellytetään erityisen ankaria näyttövaatimuksia (yhdistetyt asiat 5/66, 7/66 ja 13/66–24/66, Kampffmeyer ym. v. komissio, tuomio 14.7.1967, Kok. 1967, s. 317 ja asia 74/74, CNTA v. komissio, tuomio 14.5.1975, Kok. 1975, s. 533, Kok. Ep. II, s. 469). Komissio katsoo, että kantaja vaatii erittäin merkittävää korvausta mutta esittää perusteluina ainoastaan eräitä lakonisia selvityksiä. Väitetty 543,6 miljoonan euron saamatta jäänyt voitto perustuu kantajan tosiasiallisten myyntien ja niiden myyntien väliseen eroon, jotka se olisi voinut aikaansaada ilman asetusta N:o 2362/98.
- 53 Lisäksi komissio katsoo, että kantaja ei ole esittänyt edes alustavaa näyttöä väittämänsä vahingon tueksi. Tältä osin esillä olevan asian olosuhteet ovat erilaiset kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-1/99, T. Port vastaan komissio, 1.2.2001 antamassa tuomiossa (Kok. 2001, s. II-465), jossa kantaja oli sentään ilmoittanut täsmälliset tiedot saamiensa tuontitodistusten hinnoista ja sille aiheutuneista korkokuluista.
- 54 Tältä osin komissio muistuttaa, että kuten edellä mainitussa asiassa T. Port vastaan komissio annetun tuomion 37 kohdassa todetaan, kannekirjelmän ”on oltava riittävän [selkeä] ja [täsmällinen], jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin”. Lisäksi työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja 48 artiklan 1 kohdan mukaan vaatimusten tueksi esitettävä näyttö olisi pitänyt liittää kannekirjelmään.

- 55 Nyt esillä olevassa asiassa kannekirjelmässä ei ole mitään näyttöä väitetyn vahingon olemassaolosta tai syystä, huolimatta siitä, että kantaja ehdottaa kannekirjelmänsä 146 kohdassa esittävänsä täsmällisempiä tietoja ”menettelyn myöhäisemmässä vaiheessa”. Koska kantajan mainitusta toteamuksesta ilmenee implisiittisesti, että sillä on jo hallussaan kyseessä oleva näyttö, sen esittämistä jälkikäteen työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ei voida perustella millään pätevällä syyllä.
- 56 Komissio katsoo, että kyseessä olevat puutteet ovat entistäkin merkityksellisempiä, koska kantaja on maailman merkittävin banaanin tuottaja- ja jakelijayritys ja sillä on käytettävissään huomattavia toimintamahdollisuuksia. Väitettyyn vahinkoon on komission mukaan jo vedottu Amerikan yhdysvaltojen WTO:n elimissä vireille paneman sellaisen menettelyn tueksi, jossa kantaja — joka ei ollut edes kyseisen menettelyn osapuolena — on esittänyt enemmän tietoja kuin nyt esillä olevassa menettelyssä.
- 57 Komissio väittää, että kantaja ei voi kattaa kanteessaan olevia puutteellisuuksia viittaamalla WTO:n päätöksiin eli välimiesten 9.4.1999 antamaan ratkaisuun ja paneelin 6.4.1999 päivättyyn raporttiin. Mainitut päätökset eivät ensinnäkään ole sitovia ja tämän lisäksi ne eivät ole merkityksellisiä kannekirjelmän sääntöjenmukaisuuden osalta.
- 58 Kantaja katsoo, että kanne on otettava tutkittavaksi. Sen mukaan kanne täyttää edellä mainitussa asiassa Automec vastaan komissio (tuomion 73 kohta) ja edellä mainitussa asiassa T. Port vastaan komissio (tuomion 37 kohta) esitetyt vaatimukset.
- 59 Ensinnäkin kantaja väittää selvästi yksilöineensä asetukseen N:o 2362/98 liittyvät lainvastaiseksi väittämänsä toiminnan kaksi osa-aluetta. Kyseessä ovat yhtäältä banaanien tuontitodistusten myöntämisyjärjestelmä ja toisaalta Latinalaisen Amerikan banaanien tariffikiintiöiden jakaminen kansallisiin kiintiöihin.

- 60 Toiseksi kantaja muistuttaa, että se on kannekirjelmässään niin ikään ottanut kantaa kyseisen lainvastaisuuden ja kärsityn vahingon väliseen syy-yhteyteen.
- 61 Kolmanneksi kantaja huomauttaa täsmentäneensä kannekirjelmän 155 kohdassa ne eri vahingot, joiden johdosta se vaatii korvausta. Ajanjakson 1.1.1999–31.12.2000 osalta kyseessä ovat 543,6 miljoonan euron saamatta jäänyt voitto ja 20,5 miljoonan euron suuruiset kertaluonteiset kulut.
- 62 Lisäksi kantaja kiistää komission väitteen, jonka mukaan saamatta jääneen voiton korvaamisvaatimusten osalta edellytetään edellä esitettyjä ankarampia tutkittavaksi ottamista koskevia edellytyksiä.
- 63 Kun otetaan huomioon banaanian alan yhteisestä markkinajärjestelystä aiheutuneiden riitojen lukuisuus, komissio ei voi väittää, että se ei kykene ymmärtämään väitetystä vahingosta kannekirjelmässä esitettyjä selvityksiä.

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Kanteen yhteensoveltuvuus työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa

- 64 Työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Näiden mainintojen on oltava riittävän selkeitä ja täsmällisiä, jotta vastaaja voi valmistella

puolustuksensa ja jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin. Oikeusvarmuuden ja hyvän oikeudenkäytön takaamiseksi kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että ne oleelliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, ilmenevät ainakin yhteenvedonomaaisesti mutta silti johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi itse kannekirjelmästä (asia T-85/92, *De Hoe v. komissio*, määräys 28.4.1993, Kok. 1993, s. II-523, 20 kohta ja asia T-113/96, *Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio*, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. II-125, 29 kohta).

65 Jotta nämä edellytykset täyttyisivät, kanteesta, jossa vaaditaan yhteisön toimielimen aiheuttamien vahinkojen korvaamista, on ilmentävä seikat, joiden perusteella kantajan riitauttama toimielimen menettely voidaan yksilöidä, ja syyt, joiden nojalla kantaja katsoo, että tämän menettelyn ja aiheutetuksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, sekä vahingon laatu ja sen laajuus (em. asia *Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio*, tuomion 30 kohta ja asia T-99/98, *Hameico Stuttgart ym. v. neuvosto ja komissio*, tuomio 2.7.2003, Kok. 2003, s. II-2195, 26 kohta).

66 Sitä vastoin vaatimus, joka koskee minkä tahansa vahingonkorvauksen saamista, ei ole riittävän täsmällinen ja se on näin ollen jätettävä tutkimatta (asia 5/71, *Zuckerfabrik Schoepfenstedt v. neuvosto*, tuomio 2.12.1971, Kok. 1971, s. 975, Kok. Ep. I, s. 609, 9 kohta; em. asia *Automec v. komissio*, tuomion 73 kohta ja yhdistetyt asiat T-79/96, T-260/97 ja T-117/98, *Camar ja Tico v. komissio ja neuvosto*, tuomio 8.6.2000, Kok. 2000, s. II-2193, 181 kohta).

67 Nyt esillä olevassa asiassa kantaja on esittänyt kannekirjelmänsä 142–154 kohdassa niiden eri vahinkojen luonteen, joiden johdosta se vaatii korvausta, sekä tavan, jota käyttämällä vahinkojen määrä on määritetty. Kantaja on esittänyt riittävän yksityiskohtaisesti olosuhteet, joiden perusteella se pyrkii osoittamaan väitetyn vahingon tosiasiallisen ja varman luonteen sekä laajuuden.

- 68 Tosiassiallisen ja varman luonteen osalta kantaja itse asiassa huomauttaa, että vuoden 1999 järjestelmällä on merkittäväällä tavalla vaikuttettu sen toimintaan ja tulokseen. Se väittää muun muassa, että vahingolla on ollut ilmeisen selvällä tavalla vaikutusta sen kapitalisaatioon, joka on alentunut yli 96 prosenttia vuoden 1993 järjestelmän käyttöön ottamisen jälkeen. Vuosien 1999 ja 2000 välisenä aikana kantaja väitti kapitalisaationsa alentuneen 87 prosentilla 625 miljoonasta USD:sta 79,2 miljoonaan USD:iin. Koska Chiquita Brands Inc. on pörssinoteerattu yhtiö, kyseiset seikat ovat julkista tietoa, jotka ovat laajalti saatavilla, muun muassa lehdistöstä.
- 69 Vahingon laajuuden ja vaadittujen vahingonkorvausten määrän määrittämisen osalta kantaja on erotellut saamatta jääneen voiton ja sille aiheutuneet kulut. Saamatta jääneen voiton osalta kantaja on viitannut tapaan, jonka mukaisesti WTO:n välimiehet määrittivät niiden vahinkojen määrän, jota Amerikan yhdysvalloille ja Ecuadorille aiheutui vuoden 1993 järjestelmän yhteensoveltumattomuudesta WTO:n sääntöjen kanssa, ja kantajan mukaan sama yhteensoveltumattomuus pitää paikkansa myös vuoden 1999 järjestelmän osalta. Näiden seikkojen sekä vuosien 1999 ja 2000 liikevaihtonsa perusteella kantaja on suorittanut laskelman määrittääkseen sen liikevaihdon, joka sille olisi syntynyt, mikäli WTO:n sääntöjen ja vuoden 1999 järjestelmän välillä ei olisi ollut ristiriitaa. Kantaja väittää, että saamatta jääneen voiton määrä on sen tuloksen, joka sille olisi syntynyt mainitun laskennallisen liikevaihdon perusteella, ja vuosina 1999 ja 2000 tosiasiallisesti syntyneen tuloksen välinen erotus. Laskelman tuloksena kantaja on arvioinut saamatta jääneen voiton määräksi 543,6 miljoonaa euroa. Kertaluonteisten kulujen osalta kantaja on esittänyt, että kyseessä ovat kulut, jotka ovat aiheutuneet henkilöstön vähentämisestä vuonna 1999 ja kuljetuksen ylikapasiteetista vuosina 1999 ja 2000, sekä oikeudelliset kulut. Kantaja on arvioinut kyseisten kulujen määräksi 20,5 miljoonaa euroa.
- 70 Siten kantajan kannekirjelmässä esittämä selvitys väitetyn vahingon luonteesta ja laajuudesta täyttää työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan säännösten asettamat edellytykset. Kyseisen selvityksen johdosta komissio voi puolustautua ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi suorittaa laillisuusvalvontaa.

Kanteen yhteensoveltuvuus työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan e alakohdan kanssa

- 71 Työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan e alakohdan sanamuodosta ja täsmällisemmin ilmaisusta "when appropriate" ilmenee, että kannekirjelmässä ei ole välttämättä mainittava esitettävää näyttöä. Ainoa seuraamus näytön osalta on se, että näyttöä ei oteta vastaan, mikäli kantaja tai vastaaja esittää sen ensimmäistä kertaa vastauksessaan ilman perusteltua syytä (työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohta).
- 72 Työjärjestyksen 43 artiklan 4 kohdan mukaan "jokaiseen oikeudenkäyntiasiakirjaan on oheistettava liite, joka sisältää ne liiteasiakirjat, joihin asiassa vedotaan, sekä luettelo niistä". Oikeuskäytännöstä ilmenee, että kyseisen velvollisuuden noudattamatta jättäminen voi aiheuttaa kanteen tutkimatta jättämisen, mikäli se on omiaan haittaamaan muita osapuolia heidän väitteidensä valmistelussa (asia T-293/01, Ineichen v. komissio, tuomio 5.3.2003, Kok. H. 2003, s. I-A-83 ja II-441, 29 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 73 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että komissio on esittänyt erityisen yksityiskohtaisen vastineen, minkä johdosta voidaan katsoa, ettei asiakirjojen puuttuminen kannekirjelmästä ole haitannut sitä mitenkään.
- 74 Komission moitteet vahingon olemassaoloa koskevasta näytöstä on näin selvítettävä pääasian tutkimisen yhteydessä eikä tutkittavaksi ottamista ratkaistaessa (ks. vastaavasti em. asia Hameico Stuttgart ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 32 kohta).

75 Näin ollen kanne on otettava tutkittavaksi.

Pääasia

- 76 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 288 artiklan toisessa alakohdassa tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntyminen edellytyksenä on, että seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on todella syntynyt ja moititun toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia 26/81, *Oleifici Mediterranei v. ETY*, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta; asia T-175/94, *International Procurement Services v. komissio*, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 44 kohta; asia T-336/94, *Efisol v. komissio*, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta ja asia T-267/94, *Oleifici Italiani v. komissio*, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 20 kohta). Jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, kanne on kokonaisuudessaan hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia mainitun vastuun muita edellytyksiä (asia C-146/91, *KYDEP v. neuvosto ja komissio*, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 19 ja 81 kohta ja asia T-170/00, *Förde-Reederei v. neuvosto ja komissio*, tuomio 20.2.2002, Kok. 2002, s. II-515, 37 kohta).
- 77 Tutkittaessa vahingonkorvausvaatimuksia suhteessa ensimmäiseen edellä mainituista edellytyksistä eli lainvastaisen toiminnan olemassaoloon on muistettava, että oikeuskäytännössä vaaditaan, että näytetään toteen oikeussäännön, jonka tarkoituksena on antaa yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeinen rikkominen (asia C-352/98 *P, Bergaderm ja Goupil v. komissio*, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 42 kohta). Sen edellytyksen osalta, jonka mukaan rikkomisen on oltava riittävän ilmeinen, ratkaiseva peruste, jotta tämän edellytyksen voidaan katsoa täytyneen, on yhteisön asianomaisen toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen selvä ja vakava ylittäminen. Jos tällä toimielimellä on harkintavaltaa hyvin vähän tai ei ollenkaan, jo pelkän yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen (yhdistetyt asiat T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99,

Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-1975, 134 kohta ja yhdistetyt asiat T-64/01 ja T-65/01, Afrikanische Frucht-Compagnie v. neuvosto ja komissio, tuomio 10.2.2004, Kok. 2004, s. II-521, 71 kohta).

1. *Yhteenvedo kanteen oikeudellisista perusteista*

- 78 Kantaja väittää, että antamalla ja pitämällä voimassa asetuksen N:o 2362/98 säännökset, jotka koskevat tuontitodistusten myöntämistä ja tariffikiintiöiden jakamista eräiden Latinalaisen Amerikan valtioiden kesken, komissio on syyllistynyt useisiin niiden oikeussääntöjen ilmeisiin rikkomisiin, joilla suojataan yksityisiä tai annetaan niille oikeuksia, siten, että nämä rikkomiset ovat omiaan aiheuttamaan EY 235 artiklan perusteella yhteisön vahingonkorvausvastuun.
- 79 Kolmansista valtioista peräisin olevien banaanien tuontitodistusten myöntämisen osalta kantaja väittää, että vuoden 1993 järjestelmällä otettiin käyttöön mekanismi, jonka tarkoituksena oli heikentää sellaisten suuryritysten kilpailuasemaa, jotka — kantajan tavoin — olivat vertikaalisesti integroituneita ja erikoistuneita Latinalaisen Amerikan banaanikauppaan. Vuoden 1993 järjestelmällä myönnettiin kantajan mukaan tuontitodistuksia eräille toimijoille, joiden toimintaan ei kuulunut kolmansien maiden banaanien tuonti. Yhteisön banaanien tai AKT-banaanien kauppiaiden käytettävissä oli näin 30 prosenttia kolmansien maiden banaanien tuontiin tarkoitetuista todistuksista. Lisäksi kypsytämöille myönnettiin kantajan mukaan tietty määrä kyseisiä todistuksia. Niinpä vuoden 1993 järjestelmällä kannustettiin kolmansien maiden banaanien tuojia ostamaan kypsytämöiltä ja AKT-banaanien ja yhteisön banaanien kauppiailta näiden todistuksia. Kolmansien maiden banaanien tuojat joutuivat siirtämään osan varoistaan kilpailijoilleen, koska kyseisten todistusten arvo oli noin 200 euroa banaanitonnia kohden. Lisäksi kuvatus järjestelmän johdosta eräät toimijat, jotka aiemmin olivat erikoistuneet AKT-banaanien kauppaan, saattoivat tuoda banaaneja suoraan Latinalaisesta Amerikasta ja ryhtyä kilpailemaan suoraan kantajan kanssa.

80 Vuoden 1999 järjestelmästä aiheutuneet muutokset pahensivat tilannetta edelleen. Kantaja huomauttaa, että asetuksessa N:o 2362/98 ei enää varattu 30 prosenttia tuontitodistuksista AKT-banaanien tai yhteisön banaanien tuojille vaan kyseinen asetus perustui niin sanottuun "yhteiskiintiöjärjestelmään". Kyseisen järjestelmän nojalla AKT-valtioiden ja kolmansien maiden tariffikiintiöiden tuontitodistuksia hallinnoitiin yhdessä. Todistukset myönnettiin toimijoille niiden banaanimäärien mukaisesti, jotka oli tosiasiallisesti tuotu vuoden 1993 järjestelmän aikana (1994–1996 eli niin sanotun viitekauden kuluessa), banaanien alkuperästä riippumatta. Kyseinen järjestelmä perustui ensinnäkin sellaiselle viitejaksolle, jota rasittivat DSB:n 25.9.1997 tehdyssä päätöksessä mainitut sääntöjenvastaisuudet, ja tämän lisäksi järjestelmästä seurasi käytännössä se, että AKT-banaanien tai yhteisön banaanien kauppaan perinteisesti erikoistuneilta toimijoilta peräisin olevien kolmansien maiden tuontitodistusten kysyntä kasvoi. Vastaavasti se banaanimäärä, jonka kantaja saattoi tuoda, oli alhaisempi kuin se viitemäärä, johon sillä oli oikeus, kun otetaan huomioon sen aiemmat tuonnit.

81 Kantaja korostaa tariffikiintiöiden jakamisesta kansallisiin alakiintiöihin, että sen banaanin tuontien merkittävin alkuperä on Panama. Se huomauttaa, että vuoden 1993 järjestelmässä varattiin 49,40 prosenttia kolmansien maiden tariffikiintiöistä osapuolille, jotka olivat yhteisöjen ja Kolumbian tasavallan, Costa Rican tasavallan, Nicaraguan tasavallan ja Venezuelan bolivariaanisen tasavallan välisen 28. ja 29.3.1994 tehdyn sen sopimuksen (jäljempänä puitesopimus) allekirjoittajia, jonka osapuolena Panama ei ollut. Sen jälkeen, kun DSB:n 25.9.1997 tehdyssä päätöksessä todettiin kyseisen jakamisen olevan ristiriidassa vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklan kanssa, vuoden 1999 järjestelmällä muutettiin tariffikiintiöiden jakamista kansallisiin alakiintiöihin. Kantajan mukaan Panamalle varattu osa määritettiin 15,76 prosentiksi. Kantaja väittää, että tällainen maakohtainen osoittaminen on perusteeton. Sen mukaan kyseinen osoittaminen on lisäksi mielivaltaista, koska Kolumbialle ja Costa Ricalle osoitettu määrä on suurempi kuin sen kaupan määrä, johon ne voisivat vedota, mikäli kaupan määrällisiä rajoituksia ei olisi. Kantaja korostaa, että riippumatta kyseisen maakohtaisen jakamisen taustalla olevista perusteista, se perustuu vuoden 1993 järjestelmän aikana tapahtuneeseen kauppaan. Kuten paneelin 6.4.1999 päivätyssä raportissa kuitenkin todettiin, kyseisen viitekauden valinnasta aiheutuu se, että vuoden 1993 järjestelmästä aiheutuva ja DSB:n 25.9.1997 tehdyssä päätöksessä todettu syrjintä jatkuu edelleen.

- 82 Komission lainvastaisen toiminnan osoittamiseksi kantaja esittää neljä kanneperustetta, jotka voidaan esittää tiivistetysti seuraavalla tavalla. Ensimmäinen kanneperuste perustuu WTO:n sääntöjen rikkomiseen. Toinen kanneperuste perustuu neuvoston komissiolle asetuksen N:o 1637/98 täytäntöönpanemiseksi myöntämän toimivallan rikkomiseen. Kolmas kanneperuste perustuu yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamiseen ja neljäs kansainvälisen oikeuden mukaisten vilpittömän mielen ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamiseen.

2. Ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu WTO:n sääntöjen rikkomiseen

Nakajima-oikeuskäytännön tulkinta

Asianosaisten lausumat

- 83 Kantaja väittää, että asetus N:o 2362/98 on ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa, sillä mainittu ristiriita on todettu paneelin 6.4.1999 päivätyssä raportissa. Se toteaa, ettei se pyri esillä olevalla kanneperusteella suoranaisesti vetoamaan WTO:n oikeussääntöjen rikkomiseen. Koska mainituilla säännöillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta, sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne, joka perustuisi suoraan WTO:n oikeussääntöjen rikkomiseen, ei voisi menestyä (asia T-30/99, Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-943, 56 kohta; asia T-18/99, Cordis v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-913, 51 kohta ja asia T-52/99, T. Port v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-981, 51 kohta).
- 84 Kantaja täsmentää, että esillä oleva kanneperuste perustuu vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa johdetun oikeuden lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin — mukaan luettuna GATT-sopimus — nähden, ”jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n

yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite taikka jos kyseisessä yhteisön toimenpiteessä nimenomaisesti viitataan WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin” (asia C-149/96, Portugali v. neuvosto, tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8395, 49 kohta; ks. myös asia C-352/96, Italia v. neuvosto, tuomio 12.11.1998, Kok. 1998, s. I-6937; jäljempänä asia Italia v. neuvosto (riisi), 19 kohta ja asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, Kok. Ep. XVI, s. I-173; jäljempänä asia Saksa v. neuvosto (banaanit), 111 kohta). Kyseinen periaate juontaa juurensa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-69/89, Nakajima vastaan neuvosto, 7.5.1991 antamasta tuomiosta (Kok. 1991, s. I-2069, Kok. Ep. XI, s. I-161; jäljempänä Nakajima-tuomio).

85 Nakajima-tuomiossa luodun periaatteen — sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat sen sittemmin ilmaisseet ja sitä soveltaneet (jäljempänä Nakajima-oikeuskäytäntö) — tulkitsemiseksi kantaja selvittää järjestyksessä kyseisen oikeuskäytännön olemassaolon syyn, sen soveltamisedellytykset sekä edellä mainitussa asiassa Portugali vastaan neuvosto annetun tuomion merkityksen.

86 Ensinnäkin Nakajima-oikeuskäytännön olemassaolon syyn osalta kantaja väittää, että sen taustalla on ajatus siitä, että mahdollistetaan WTO:n sääntöihin liittyvä tuomioistuinvalvonta silloin, kun yhteisön lainsäädäntöelin on päättänyt panna täytäntöön kyseisistä säännöistä aiheutuvat velvoitteet, minkä vuoksi mainittujen sääntöjen välittömän oikeusvaikutuksen puuttuminen menettää kaiken merkityksensä. Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuimet eivät valvo yhteisön toimien yhteensopivuutta WTO:n sääntöihin nähden vaan arvioivat mainittuja toimia suhteessa perustavanlaatuisen päätökseen panna täytäntöön WTO:n säännöistä seuraava velvoite. Kantaja korostaa, että ”mahdollisuus vedota GATT:n määräyksiin näissä tapauksissa ei riipu siitä, onko GATT:n määräyksillä välitön oikeusvaikutus, vaan siitä, että on olemassa yhteisön säädös, jolla pannaan täytäntöön GATT:n määräyksiä tai jolla ainakin ilmaistaan tahto soveltaa niitä” (julkisasiamies Tesauron ratkaisuehdotus asiassa C-53/96, Hermès, tuomio 16.6.1998, Kok. 1998, s. I-3603 ja I-3606, ratkaisuehdotuksen alaviite 45).

87 Kantaja katsoo lisäksi, että Nakajima-oikeuskäytäntö on asetettava osaksi sitä yleistä näkökulmaa, jossa arvioidaan kansainvälisten sopimusten välitöntä oikeusvaikutusta — jota GATT-sopimuksella ja WTO-sopimuksilla ei ole — yhteisön oikeusjärjestyksessä (yhdistetyt asiat 21/72–24/72, International Fruit Company ym., tuomio 12.12.1972, Kok. 1972, s. 1219, Kok. Ep. II, s. 49 ja em. asia Portugali v. neuvosto).

- 88 Kantajan mukaan tällainen tilanne ei täysin estäisi tuomioistuimia valvomasta yhteisön toimien yhteensoveltuvuutta GATT-sopimuksen ja WTO-sopimusten sääntöihin nähden. Päinvastoin, Nakajima-oikeuskäytäntö mahdollistaa sen, että varmistetaan tuomioistuinvalvonta, joka on täsmällisesti rajattu mutta olennaisen merkityksellinen, jotta voidaan suojella perustavanlaatuista oikeutta tehokkaaseen oikeusturvaan (julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus asiassa C-377/98, Alankomaat v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 9.10.2001, Kok. 2001, s. I-7079 ja I-7084; jäljempänä Bioteknologia-tuomio).
- 89 Toiseksi kantaja esittää, että Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen vaatii kahden soveltamisedellytyksen täyttymistä: ensiksi yhteisön tarkoitusta noudattaa (intention to comply) ja toiseksi WTO-sopimuksista aiheutuvaa ”erityistä velvoitetta”.
- 90 Kantaja perustelee ensimmäistä mainituista edellytyksistä sillä seikalla, että silloin, kun ilmenee, että yhteisön tarkoituksena on ollut noudattaa WTO:n sääntöjä, ne seikat, joiden johdosta yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt evätä WTO-sopimusten välittömän oikeusvaikutuksen, menettävät kaiken merkityksensä. Yhteisö ei voi koskaan olla velvoitettu soveltamaan WTO:n oikeussääntöjä vastoin tahtoaan eikä Nakajima-oikeuskäytännöllä aseteta tätä periaatetta mitenkään kyseenalaiseksi.
- 91 Sen WTO:n oikeussääntöihin perustuvan velvoitteen, jota yhteisön on ollut tarkoitus noudattaa, on myös muodostettava ”erityinen velvoite” ja kyseisen velvoitteen on oltava ”riittävän selkeä ja täsmällinen”, jotta tuomioistuin voi sitä soveltaa.
- 92 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella kantaja kiistää neljä sen esittämään nähden vastakkaista tulkintaa, joilla pyritään rajoittamaan Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytyksiä.

93 Kantajan mukaan ensinnäkin olisi oikeudellisesti virheellistä rajoittaa Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen ainoastaan olosuhteisiin, joissa kyseessä olevassa yhteisön toimessa viitataan nimenomaisesti GATT-sopimuksen tai WTO-sopimusten täsmälliseen määräykseen. Kantajan mukaan tällaisessa tulkinnassa sekoitetaan keskenään Nakajima-tuomion olosuhteet ja olosuhteet, joista oli kyse asiassa 70/87, Fediol vastaan komissio, 22.6.1989 annetussa tuomiossa (Kok. 1989, s. 1781, Kok. Ep. X, s. 79), jossa todella oli kyseessä tilanne, jossa viitattiin nimenomaisesti GATT-sopimuksen tai WTO-sopimusten määräyksiin. Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytyksenä on ”tarkoitus panna täytäntöön erityinen velvoite”, joka aiheutuu GATT-sopimuksesta tai WTO-sopimuksista. Kantaja huomauttaa tältä osin, että Nakajima-tuomiossa kyseessä olleessa yhteisön toimessa ei viitattu GATT-sopimuksen erityiseen määräykseen.

94 Pitää paikkansa, että kun oikeuskäytännössä viitataan sääntöön, jonka mukaan tuomioistuin voi valvoa yhteisön toimen lainmukaisuutta GATT-sopimuksen ja WTO-sopimusten määräysten valossa huolimatta niiden välittömän oikeusvaikutuksen puuttumisesta, siinä mainitaan joskus Nakajima-tuomio yhdessä edellä mainitussa asiassa Fediol vastaan komissio annetun tuomion kanssa. Tästä huolimatta kantajan mukaan mainituissa kahdessa tuomiossa kyseessä ovat kuitenkin kyseisen säännön eri soveltamisedellytykset (julkisasiamies Saggion ratkaisuehdotus em. asiassa Portugali v. neuvosto, Kok. 1999, s. I-8397, alaviite 20).

95 Kantaja lisää, että ajatus, jonka mukaan Nakajima-oikeuskäytännön soveltamiselta voitaisiin edellyttää nimenomaista viittausta GATT-sopimuksen tai WTO-sopimusten määräyksiin, on järjenvastainen. TuomioistuINVALVONTA ei voi olla riippuvainen ainoastaan sellaisesta muodollisesta edellytyksestä, joka on puhtaasti kyseessä olevan toimen toteuttajan ratkaistavissa. Tällainen edellytys olisi kantajan mukaan vastoin oikeusvaltioperiaatetta.

96 Kantajan mukaan toiseksi olisi oikeudellisesti virheellistä rajoittaa Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen tilanteisiin, joissa GATT-sopimuksesta tai WTO-sopimuksista aiheutuva velvoite on positiivisesti muotoiltu.

- 97 Ensinnäkin mainitunlainen edellytys on kantajan mukaan keinotekoinen, koska kaikki positiiviset velvollisuudet voidaan muotoilla kielloksi, kuten yhdenvertaisen kohtelun tai syrjintäkiellon periaate. Kantaja korostaa myös, että GATS-sopimuksen II artiklan 1 kohdassa ja XVII artiklassa sekä GATT-sopimuksen XIII artiklassa, jotka ovat nyt esillä olevan asian kannalta merkityksellisiä, on kaikissa positiivisia velvollisuuksia. Lopuksi kantaja toteaa, että tällaisen rajoituksen mahdollisuus on torjuttu Nakajima-tuomioissa, jossa oli kyse yhteisön polkumyynnin vastaisen lainsäädännön yhteensoveltuvuudesta GATT-sopimuksen VI artiklan soveltamisesta tehdyn sopimuksen — joka oli yhteisön puolesta hyväksytty vuosien 1973–1979 kauppaneuvotteluista johtuvien monenvälisen sopimusten tekemisestä 10 päivänä joulukuuta 1979 tehdyllä neuvoston päätöksellä 80/271/ETY (EYVL 1980, L 71, s. 1; jäljempänä vuoden 1979 polkumyynnissäännöstö) — 1 artiklan kanssa. Mainitussa 1 artiklassa esitetään negatiivinen velvoite, jolla kielletään sopijapuolia ottamasta käyttöön polkumyynnitulleja vastoin vuoden 1979 polkumyynnissäännösten säännöksiä.
- 98 Kantajan mukaan kolmanneksi olisi oikeudellisesti virheellistä rajoittaa Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen tilanteisiin, joissa GATT-sopimuksesta tai WTO-sopimuksista aiheutuva velvoite on sisällytetty kyseessä olevaan yhteisön säädökseen tai saatettu mainitulla säädöksellä osaksi yhteisön lainsäädäntöä. Kantaja korostaa, että tällainen tulkinta ei perustu mihinkään yhteisöjen tuomioistuimen tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan ratkaisuun. Kantaja myöntää, että polkumyynniasioiden osalta vuoden 1979 polkumyynnissäännöstö on saatettu osaksi yhteisön lainsäädäntöä. Se kiistää kuitenkin, että kyseisen seikan johdosta voitaisiin tehdä sellainen yleinen oletus, jonka mukaan Nakajima-oikeuskäytäntöä sovelletaan ainoastaan, kun riitautetulla yhteisön säädöksellä saatetaan osaksi yhteisön lainsäädäntöä GATT-sopimukseen tai WTO-sopimukseen perustuva sääntö. Kantajan mukaan tällainen oletus on vastoin asiassa Italia vastaan neuvosto (riisi) annettua tuomiota, jossa yhteisöjen tuomioistuin sovelsi Nakajima-oikeuskäytäntöä, vaikka yhteisö ei ole saattanut GATT-sopimuksen XXIV artiklan 6 kohtaa osaksi yhteisön lainsäädäntöä.
- 99 Kantajan mukaan neljänneksi olisi oikeudellisesti virheellistä rajoittaa Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen ainoastaan tilanteisiin, joissa yhteensoveltuvuus GATT-sopimukseen tai WTO-sopimukseen perustuvan säännön kanssa on ainoa tavoite, johon riitautetulla yhteisön toimenpiteellä on pyritty. Koska kyseisenlaiset tilanteet ovat erittäin harvinaisia, kantaja katsoo, että tällaisella tulkinnalla tehtäisiin

Nakajima-oikeuskäytäntö merkityksettömäksi. Se katsoo, että mainittua oikeuskäytäntöä sovelletaan, vaikka riitautetulla toimenpiteellä pyritään useisiin keskenään ristiriitaisiin tavoitteisiin, ja tuomioistuinten on ainoastaan rajoitettava olemaan rikkomatta tasapainoa, jonka lainsäätäjä on onnistunut aikaansaamaan.

100 Kolmanneksi kantaja väittää, että edellä mainitussa asiassa Portugali vastaan neuvosto annettu tuomio ei vaikuta sen esittämään tulkintaan Nakajima-oikeuskäytännöstä. Ensin mainitussa asiassa yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi kantajan mukaan lainkäyttöpolitiikkaan liittyvin perustein väitteen, jonka mukaan WTO-sopimuksilla on välitön oikeusvaikutus. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kantajan mukaan, että kyseisen väitteen hyväksymisellä kavennettaisiin yksipuolisesti yhteisön ”liikkumavaraa” WTO:n puitteissa, vaikka kukaan muu sopijapuolista ei ole tehnyt vastavuoroista sitoumusta yhteisöön nähden.

101 Kantaja katsoo itse asiassa, että Nakajima-oikeuskäytäntö tulisi merkityksettömäksi, jos sille asetettaisiin edellä mainitussa asiassa Portugali vastaan neuvosto annetun tuomion mukainen vastavuoroisuusedellytys. Kantaja muistuttaa, että Nakajima-oikeuskäytännön olemassaolon syy perustuu nimenomaisesti siihen seikkaan, että se koskee lähtökohtaisesti ainoastaan tilanteita, joissa yhteisöllä ei enää ole minkäänlaista ”liikkumavaraa” sikäli, kuin se on päättänyt panna täytäntöön GATT-sopimukseen tai WTO-sopimuksiin perustuvan säännön.

102 Kantaja katsoo, ettei ole mitään syytä pelätä sitä, että edellä esitetty tulkinta johtaa kannetulvaan joka kerta, kun yhteisö ei noudata DSB:n päätöstä, sillä kyseisten kanteiden edellytyksenä on edelleen se, että yhteisöt ovat selvästi päättäneet panna täytäntöön WTO-sopimusten mukaisen velvoitteen. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimet voivat soveltaa Nakajima-oikeuskäytäntöä ainoastaan rajoitetuissa olosuhteissa. Käytännössä kyseeseen tulevat olosuhteet koskevat kantajan mukaan tilanteita, joissa neuvosto on selvästi päättänyt panna täytäntöön WTO:n jonkun elimen päätöksen, jolla erimielisyys on ratkaistu, mutta kyseisen päätöksen saattaminen osaksi yhteisön oikeusjärjestystä osoittautuu neuvoston päämäärien vastaiseksi.

- 103 Tältä osin kantaja korostaa, että nyt esillä olevan asian olosuhteet ovat erilaiset, kuin olosuhteet WTO:n ratkaistavaksi saatetussa naudanlihan hormoneita koskeneessa asiassa (valituselimen 16.1.1998 päivätty raportti, WT/DS26/AB/R, WT/DS48/AB/R, jonka DSB hyväksyi 13.2.1989). Viimeksi mainitussa asiassa yhteisö päätti selvästi olla muuttamatta lainsäädäntöään WTO:n riitojenratkaisumenettelyn päätteeksi tehtyjen päätösten noudattamiseksi. Koska korvauksen määrästä ei päästy yhteisymmärrykseen, yhteisö päätti suostua voittaneen osapuolen eli Amerikan yhdysvaltojen vastatoimenpiteisiin. Nyt esillä olevassa asiassa yhteisö ei ole päättänyt pitää voimassa niitä banaani-alan yhteisen markkinajärjestelyn osatekijöitä, joiden on todettu olevan ristiriidassa yhteisölle WTO-sopimusten nojalla kuuluvien velvoitteiden kanssa. Yhteisö on päinvastoin selvästi ilmoittanut aikovansa noudattaa WTO:n riitojenratkaisuelinten tekemiä päätöksiä.
- 104 Komissio ei hyväksy Nakajima-tuomiosta edellä esitettyä tulkintaa. Se muistuttaa, että huolimatta yhteisöjen oikeusjärjestyksen monistisesta luonteesta, oikeuskäytännössä on toistuvasti hylätty väitteet WTO-sopimusten välittömästä oikeusvaikutuksesta (em. asia International Fruit Company ym. ja em. asia Portugali v. komissio). DSB:n raportti voidaan ottaa huomioon arvioitaessa yhteisön säännöksen yhteensoveltuvuutta WTO:n säännön kanssa ainoastaan siinä tapauksessa, että viimeksi mainitun säännön taustalla olevalla velvollisuudella on välitön oikeusvaikutus (asia C-104/97 P, Atlanta v. Euroopan yhteisö, tuomio 14.10.1999, Kok. 1999, s. I-6983, 20 kohta).
- 105 Komissio kiistää niin ikään kantajan Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytyksistä esittämän tulkinnan.
- 106 Vastoin kantajan väitteitä, ensimmäinen mainituista edellytyksistä ei ole tarkoitus "noudattaa" ("to comply") vaan tarkoitus "panna täytäntöön" ("to implement") erityinen velvoite (em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 49 kohta). Mainitut käsitteet eivät ole yhteneväisiä: "noudattamisen" merkityssisältö on huomattavasti

laajempi kuin käsitteen ”panna täytäntöön”. Valtiolla tai yhteisöllä on usein tarkoitus noudattaa tiettyjä velvoitteita ilman, että se kuitenkaan panee niitä täytäntöön.

107 Komissio kiistää ”erityistä velvoitetta” koskevasta toisesta edellytyksestä esitetyn tulkinnan. ”Erityisellä” velvoitteella tarkoitetaan ”yleisen” velvoitteen vastakohtaa.

108 Komissio katsoo, että koska kyseiset edellytykset ovat luonteeltaan rajoittavia, Nakajima-oikeuskäytännön soveltamista koskevat esimerkit ovat harvinaisia. Esimerkeissä on lähinnä kyse polkumyynτίαςetuksia vastaan nostetuista kanteista (asia C-188/88, NMB v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. I-1689; yhdistetyt asiat T-163/94 ja 165/94, NTN Corporation ja Koyo Seiko v. neuvosto, tuomio 2.5.1995, Kok. 1995, s. II-1381; asia T-162/94, NMB France ym. v. komissio, tuomio 5.6.1996, Kok. 1996, s. II-427 ja yhdistetyt asiat T-33/98 ja T-34/98, Petrotub ja Republica v. neuvosto, tuomio 15.12.1999, Kok. 1999, s. II-3837, 105 kohta). Ainoa esimerkki Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisesta muussa kuin polkumyynτίαςasioiden yhteydessä on tuomio asiassa Italia vastaan neuvosto (riisi). Kaikki muut yritykset Nakajima-oikeuskäytännön soveltamiseksi ovat epäonnistuneet (asia C-317/99, Kloosterboer Rotterdam, tuomio 13.12.2001, Kok. 2001, s. I-9863; em. asia Saksa v. neuvosto (banaanit) ja em. asia Portugali v. neuvosto; em. asia Bocchi Food Trade International v. komissio; em. asia Cordis v. komissio ja em. asia T. Port v. komissio, tuomio 20.3.2001).

109 Komission mukaan Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen edellyttää seuraavien neljän edellytyksen täyttymistä.

110 Ensinnäkin kyseessä olevan ”erityisen velvoitteen” on oltava positiivinen velvoite toimia määrätyllä tavalla. GATT-sopimuksen polkumyynτίαςäännöstit muodostavat esimerkin kyseisen luonteisesta velvoitteesta. Suositus tai DSB:n päätös ei voi olla

”erityinen velvoite”, koska sillä asetetaan ainoastaan yleinen velvollisuus saattaa toimi yhteensopivaksi WTO:n sääntöjen kanssa. Kyseessä olevan sopijapuolen asiana on päättää toimenpiteistä, joilla varmistetaan se, että sen oikeusjärjestys on yhteensopiva mainittujen sääntöjen kanssa.

- 111 Toiseksi Nakajima-oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa ainoastaan, kun WTO:n yhteydessä hyväksytty ”erityinen velvoite” on sisällytetty kyseessä olevaan yhteisön toimeen tai saatettu tällä osaksi yhteisön oikeusjärjestystä. Komission mukaan tällainen johtopäätös on ilmaisun ”panna täytäntöön” suora seuraus.
- 112 Kolmanneksi Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen edellyttää vielä sitä, että yhteisön lainsäätäjä ei tavoittele useita keskenään ristiriitaisia tavoitteita.
- 113 Neljänneksi Nakajima-oikeuskäytäntö edellyttää komission mukaan vielä sitä, että kyseessä olevassa yhteisön toimessa viitataan nimenomaisesti niihin WTO:n oikeussääntöihin perustuviin erityisiin velvoitteisiin, jotka sillä on tarkoitus panna täytäntöön.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 114 Kun otetaan huomioon WTO-sopimuksen ja sen liitteiden luonne ja niiden systematiikka, on todettava, että ne eivät lähtökohtaisesti kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin valvovat yhteisön toimielinten toimien lainmukaisuutta (em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 47 kohta). Kyseiset määräykset eivät ole sen luonteisia toimia, että niillä luotaisiin yksityisille oikeuksia, joihin nämä voisivat vedota tuomioistuimessa yhteisön oikeuden nojalla (ks. yhdistetyt asiat C-300/98 ja C-392/98, Dior ym., tuomio 14.12.2000, Kok. 2000, s. 44).

- 115 Yhteisöjen tuomioistuinten on valvottava yhteisön toimen lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite taikka jos kyseisessä yhteisön toimessa nimenomaisesti viitataan WTO-sopimuksen liitteisiin sisältyvien sopimusten tiettyihin määräyksiin (em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 49 kohta).
- 116 Kantaja vetoaa ainoastaan ensimmäiseen edellä mainituista poikkeustilanteista. Se väittää, että antamalla asetuksen N:o 1637/98, jonka täytäntöönpanotoimenpiteet täsmennettiin asetuksella N:o 2362/98, yhteisön tarkoituksena oli panna täytäntöön Nakajima-tuomiota seuranneessa oikeuskäytännössä tarkoitettu WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite.
- 117 Nakajima-tuomioon perustuvan säännön tarkoituksena on poikkeuksellisesti sallia oikeussubjektien vetoavan jonkin asian yhteydessä liitännäisesti siihen, että yhteisö tai sen toimielimet ovat rikkoneet GATT-sopimuksen tai WTO-sopimusten määräyksiä. Koska kyseinen sääntö on poikkeus pääperiaatteesta, jonka mukaan yksityiset eivät voi yhteisöjen tuomioistuimissa vedota suoraan WTO-sopimusten määräyksiin, sitä on tulkittava suppeasti.
- 118 Tältä osin on huomautettava, että kun kyseessä on yksityisen nostama kanne, yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat soveltaneet liitännäisesti Nakajima-tuomioon perustuvaa periaatetta ainoastaan tutkiessaan polkumyynnin perusasetusten yhteensopivuutta vuoden 1979 ja vuoden 1999 polkumyynnissäännösten määräysten kanssa (vuoden 1994 GATT-sopimuksen VI artiklan täytäntöönpanosta tehty sopimus; Uruguay'n kierroksen (1986–1994) monenvälisissä neuvotteluissa tehtyjen sopimusten hyväksymisestä Euroopan yhteisön nimissä sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22 päivänä joulukuuta 1994 tehty neuvoston päätös 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1), liite 1 A).

- 119 Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat itse asiassa useaan otteeseen tutkineet oikeudellisia perusteita, jotka koskevat polkumyyntiasetusten yhteensopivuutta polkumyntisäännösten määräysten kanssa (asia C-105/90, *Goldstar v. neuvosto*, tuomio 13.2.1992, Kok. 1992, s. I-677, 31 kohta ja sitä seuraavat kohdat; em. asia *NMB v. komissio*, tuomion 23 kohta; em. yhdistetyt asiat *NTN Corporation v. neuvosto*, tuomion 65 kohta ja em. asia *NMB France ym. v. komissio*, tuomion 99 kohta) ja ne ovat kahdesti hyväksyneet tällaiset perusteet (yhdistetyt asiat *C-76/00 P, Petrotub ja Republica v. neuvosto*, tuomio 9.1.2003, Kok. 2003, s. I-79, 52 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja asia *T-256/97, BEUC v. komissio*, tuomio 27.1.2000, Kok. 2000, s. II-101, 63 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 120 Lukuun ottamatta polkumyynnin vastaisia toimenpiteitä koskevien oikeusriitojen muodostamaa erityiskysymystä, yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin eivät ole hyväksyneet *Nakajima*-tuomiosta lähtöisin olevan oikeuskäytännön soveltamista. Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat täten kieltäytyneet valvomasta yhteisön toimenpiteen laillisuutta WTO-sopimusten määräykseen nähden sellaisten kanteiden osalta, joita yksityiset ovat nostaneet riitauttaakseen banaanian alan yhteisen markkinajärjestelyn eräitä osatekijöitä (asia *C-307/99, OGH Fruchthandelsgesellschaft*, määräys 2.5.2001, Kok. 2001, s. I-3159; em. asia *Cordis v. komissio*; em. asia *Bocchi Food Trade International v. komissio* ja em. asia *T. Port v. komissio*, tuomio 20.3.2001) tai lainsäädännön, joka koskee hormonaalista vaikutusta omaavien aineiden antamista eläimille (asia *T-174/00, Biret International v. neuvosto*, tuomio 11.1.2002, Kok. 2002, s. II-17 ja asia *T-210/00, Biret et Cie v. neuvosto*, tuomio 11.1.2002, Kok. 2002, s. II-47).
- 121 On kuitenkin korostettava, että polkumyynnin vastaisten toimenpiteiden osalta merkityksellisessä GATT-sopimuksessa ja WTO-sopimuksessa asetettiin välittömästi kullekin sopijapuolelle velvollisuus mukauttaa kansallista lainsäädäntöään siten, että se on mainittujen sopimusten sisällön mukainen. Vuoden 1979 polkumyntisäännösten 16 artiklan 6 kohdan a alakohdassa, jonka otsikkona on ”Kansallinen lainsäädäntö”, edellytetään, että sopimuspuolen ”on ryhdyttävä välttämättömiin yleisiin ja erityisiin toimenpiteisiin varmistukseksi, että sen lait, säännökset ja hallinnolliset menettelyt ovat tämän sopimuksen määräysten mukaisia, sikäli kuin niitä sovelletaan asianomaiseen sopimuspuoleen, viimeistään tämän sopimuksen tullessa voimaan asianomaisen hallituksen osalta” (päätös 80/271). Vuoden 1994 polkumyntisäännösten 18 artiklan 4 kohtaan sisältyy samanlaiset säännökset.

- 122 Mainittujen velvoitteiden täyttämiseksi neuvosto muutti polkumyynnin vastaisiin menettelyihin sovellettavaa säännöstöä. Niinpä vuoden 1979 polkumyynnistä säännöstön antamisen jälkeen neuvosto antoi polkumyynnillä tai vientituella muista kuin Euroopan talousyhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 20 päivänä joulukuuta 1979 asetuksen (ETY) N:o 3017/79 (EYVL L 339, s. 1). Asetuksen johdanto-osasta (kolmas ja neljäs perustelukappale) ilmenee, että polkumyynnillä tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta annettuja yhteisön sääntöjä on jouduttu muuttamaan Tokion kierroksen päätteeksi vuonna 1979, monenvälisten kauppaneuvottelujen päätteeksi tehtyjen sopimusten valossa, koska neuvosto arvioi, että "on olennaista sellaisten oikeuksien ja velvoitteiden tasapainon säilyttämiseksi, jotka näillä sopimuksilla on tarkoitus toteuttaa, että yhteisö ottaa huomioon pääasiallisten kauppakumppaniensa tulkinnan näistä säännöistä, sellaisena kuin se ilmenee lainsäädännössä tai vakiintuneessa käytännössä".² Polkumyynnillä tai vientituella muista kuin Euroopan talousyhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 11 päivänä heinäkuuta 1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2423/88 (EYVL L 209, s. 1), jonka yhteensoveltuvuus vuoden 1979 polkumyynnistä säännöstön kanssa oli riitautettu asiassa, jonka johdosta annettiin Nakajima-tuomio, johdanto-osaan sisältyy samanlaiset säännökset ja siinä muistutetaan myös, että yhteinen menettely, joka koskee polkumyynnillä tapahtuvalta tuonnilta suojautumista, "otettiin käyttöön olemassa olevien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti" ja erityisesti niiden velvoitteiden mukaisesti, jotka johtuvat GATT-sopimuksen VI artiklasta ja vuoden 1979 polkumyynnistä säännöstöstä.
- 123 Vastaavasti vuoden 1994 polkumyynnistä säännöstön antamisen johdosta yhteisö muutti polkumyynnin vastaisia menettelyjä koskevia sisäisiä oikeussääntöjään ensin polkumyynnillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 22 päivänä joulukuuta 1994 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 3283/94 (EYVL L 349, s. 1) ja tämän jälkeen polkumyynnillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 22 päivänä joulukuuta 1995 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 384/96 (EYVL 1995, L 56, s. 1). Asetuksen N:o 3283/94 johdanto-osassa todetaan, että vuoden 1994 monenvälisen kauppaneuvottelujen johdosta "olisi — — muutettava yhteisön sääntöjä näiden uusien sopimusten perusteella" (kolmas perustelukappale). Johdanto-osassa täsmennetään, että "GATT-sopimuksessa vahvistettujen oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainon" säilyttämiseksi "näitä sääntöjä sovellettaessa on erittäin tärkeää, että yhteisö ottaa huomioon pääasiallisten kauppakumppaneidensa tulkinnan" (neljäs perustelukappale). Johdanto-osassa korostetaan lisäksi, että "[vuoden 1994 polkumyynnistä säännöstöstä aiheutuneiden] muutosten laajuuden

2 — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielisiä tekstejä.

vuoksi ja uusien sääntöjen asianmukaisen ja avoimen soveltamisen varmistamiseksi yhteisön lainsäädäntö olisi mahdollisimman hyvin saatettava uusien sopimusten mukaiseksi” (viides perustelukappale). Mainitut säännökset sisältyvät myös edellä mainitun asian Petrotub ja Republica vastaan neuvosto, tuomio 9.1.2003, kannalta merkityksellisen asetuksen N:o 384/96 johdanto-osaan.

124 Kantaja esittää paikkansa pitävästi, että Nakajima-tuomiosta seuranneen oikeuskäytännön soveltaminen ei lähtökohtaisesti rajoitu ainoastaan polkumyyntiä koskeviin asioihin. Mainittua oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa myös muilla aloilla, joita säännellään WTO-sopimusten määräyksillä, mikäli mainitut sopimukset sekä ne yhteisön säännökset, joiden lainmukaisuus on kyseessä, ovat luonteeltaan ja sisällöltään vastaavia kuin sopimukset ja säännökset, jotka edellä mainittiin GATT-sopimuksen polkumyynnissä sääntöjen yhteydessä sekä polkumyynnin perusasetusten, joilla varmistetaan niiden saattaminen osaksi yhteisön lainsäädäntöä, yhteydessä.

125 Näin ollen on katsottava, että Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytyksellä — jonka mukaan se yhteisön toimi, jonka lainmukaisuus on riitautettu, on tullut toteuttaa niin, että sillä on pyritty ”panemaan täytäntöön WTO-sopimusten yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite” — vaaditaan muun muassa sitä, että kyseisellä toimella nimenomaisesti saatetaan osaksi yhteisön oikeusjärjestystä WTO-sopimuksiin perustuvia määräyksiä.

126 Sen kysymyksen osalta, tehdäänkö — kuten kantaja väittää — Nakajima-oikeuskäytännöstä edellä esitetty tulkinta merkityksettömäksi asiassa Italia vastaan neuvosto (riisi) annetulla tuomiolla, on todettava, että tilanne ei ole näin. Mainitussa tuomiossa kyseessä olleessa asiassa oli riitautettu yhteisön asetus, joka oli annettu GATT-sopimuksen XXIV artiklan 6 kohdan mukaisesti käytyjen neuvottelujen seurauksena kolmansien maiden kanssa tehtyjen kahdenkeskisten sopimusten perusteella. Yhteisö oli kyseisten sopimusten nojalla sitoutunut avaamaan riisille tariffikiintiöitä kyseessä olleiden kolmansien maiden hyväksi. Tuossa asiassa kyseessä olleen asetuksen (riisin ja rikkoutuneiden riisinjyvien tuontia koskevien tiettyjen tariffikiintiöiden avaamisesta ja hallinnoinnista 24 päivänä heinäkuuta 1996 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1522/96 (EYVL L 190, s. 1)) tarkoituksena oli

siten saattaa osaksi yhteisön oikeusjärjestystä säännöt, jotka perustuivat GATT-sopimuksen puitteissa käytyjen neuvottelujen päätteeksi tehtyihin kahdenkeskisiin sopimuksiin. Asetuksella pyrittiin siten panemaan täytäntöön "WTO:n yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite" (asia Italia v. neuvosto (riisi), tuomion 20 kohta).

- 127 Näiden seikkojen valossa on arvioitava, sovelletaanko Nakajima-oikeuskäytäntöä nyt esillä olevaan asiaan.

Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen nyt esillä olevaan asiaan

Asianosaisten lausumat

- 128 Kantaja esittää, että oikeuskäytännön soveltamisedellytykset täyttyvät nyt esillä olevassa asiassa, ja korostaa tältä osin eroavaisuuksia nyt esillä olevan asian ja edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International vastaan komissio annetun tuomion välillä.

- 129 Kantaja väittää ensiksi, että Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytys, joka koskee "tarkoitusta noudattaa" WTO:n sääntöjä, täyttyy. Se väittää, että yhteisön päättäessä 1999 muuttaa vuoden 1993 järjestelmää, sen tarkoituksena oli noudattaa WTO:n elinten tekemiä päätöksiä.

130 Näyttönä yhteisön tarkoituksesta kantaja esittää seuraavat seikat.

131 Kantaja väittää ensimmäisenä seikkana, että yhteisö totesi WTO:n DSB:n 16.10.1997 pidetyssä kokouksessa, että se tulee ”noudattamaan täysin sillä olevia asiaan liittyviä kansainvälisiä velvollisuuksia”.

132 Toisena seikkana kantaja vetoaa neuvoston asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osaan, jossa todetaan seuraavaa:

”On tarpeen tehdä tiettyjä muutoksia niihin kolmansien maiden kanssa käytävää kauppaa koskeviin säännöksiin, jotka on annettu asetuksen (ETY) N:o 404/93 IV osastossa,

olisi noudatettava yhteisön [WTO:n] yhteydessä tekemiä kansainvälisiä sitoumuksia ja muille neljännen AKT-EY-yleissopimuksen allekirjoittaneille annettuja sitoumuksia samalla kun toteutetaan banaanianalan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteita.”

133 Kolmantena seikkana kantaja esittää, että asetuksen N:o 404/93 20 artiklan e alakohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, veloitetaan komissio toteuttamaan ”niiden veloitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön toimesta perustamissopimuksen 228 artiklan mukaisesti tehdyistä sopimuksista”.

- 134 Neljäntenä seikkana kantaja huomauttaa, että WTO-sopimukset ovat sopimuksia, jotka yhteisö on tehnyt EY 300 artiklan nojalla.
- 135 Viidentenä seikkana kantaja muistuttaa, että komissio toteaa asetuksen N:o 1637/98 antamiseen johtaneen ehdotuksen liitteenä olleessa selittävässä muistiossa seuraavaa:

"1) [WTO:n] [USB] on antamassaan päätöksessä todennut, että erällä banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn tuontia koskevilla säännöksillä rikotaan GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen määräyksiä. Sääntöjenvastaisuudet koskevat tuontilupia, tariffikiintiöiden tämänhetkistä jakoa ja banaaneja koskevan puitesopimuksen eräitä muita tekijöitä, mukaan luettuna vientilupien myöntäminen sopimusvaltioissa sekä eräät AKT-valtioista peräisin olevalle perinteiselle tuonnille vahvistetut määrät.

2) Banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn muita tekijöitä ei ole asetettu kyseenalaisiksi. Mainittuihin tekijöihin kuuluvat tariffikiintiöiden koko sekä GATT-sopimuksesta johtuviin yhteisön velvoitteisiin liittyvien kiintiöiden ja kiintiöiden ulkopuolisten tariffien suuruus, perinteisille tuonneille annettu etusija ja AKT-valtioista peräisin olevan muun kuin perinteisen tuonnin tullietuuskohtelu sekä yhteisön tuottajille osoitetut tukitoimet.

3) Näin ollen on pyydettävä neuvostoa muuttamaan asetusta (ETY) N:o 404/93 niin, että se saatetaan vastaamaan yhteisön WTO:n ja neljännen Lomén sopimuksen yhteydessä tekemiä kansainvälisiä sitoumuksia, mutta kuitenkin siten, että yhteisön tuottajien tukemista jatketaan ja markkinoilla ylläpidetään riittävä tarjonta kuluttajien edun mukaisesti."

- 136 Kuudentena seikkana kantaja vetoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-11/99, Van Parys ym. vastaan komissio, 15.9.1999 antamaan määräykseen (Kok. 1999, s. II-2653, 6 kohta), jossa todetaan seuraavaa:

”Sen jälkeen kun WTO:n [DSB] oli todennut banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän tiettyjen osien olevan WTO:n sääntöjen vastaisia, annettiin [asetus N:o 1637/98] sekä [asetus N:o 2362/98] muun muassa siksi, että nämä sääntöjenvastaisuudet saadaan poistettua.”

- 137 Seitsemäntenä seikkana kantaja esittää, että komission puheenjohtaja Santer kirjoitti 10.11.1998 presidentti Clintonille asetusten N:o 1637/98 ja N:o 2362/98 osalta seuraavaa:

”WTO:n riitojenratkaisuelimen antaman ratkaisun johdosta Euroopan unioni on ryhtynyt toimenpiteisiin saattaakseen tuontijärjestelmänsä yhteensopivaksi WTO:n sääntöjen kanssa 1.1.1999 mennessä.”

- 138 Kahdeksantena seikkana kantaja muistuttaa, että komission kilpailuasioista vastaava silloinen jäsen L. Brittan vastasi 27.1.1999 Euroopan parlamentin jäsenen Yvonne Sandberg-Friesin esittämään kirjalliseen kysymykseen P-4069/1999 (EYVL C 182, s. 188) seuraavasti:

”Yhteisö pani [WTO:n] [DSB:n] banaanikiistassa 25.9.1997 antamat suositukset täytäntöön toteuttamalla tarvittavat toimenpiteet yhteisön banaanijärjestelyn yhdenmukaistamiseksi WTO:n sääntöjen kanssa. Neuvosto antoi 20.7.1998 asetuksen [N:o 1637/98]. Komissio antoi puolestaan 28.10.1998 asetuksen [N:o 2362/98]. Nämä toimenpiteet toteutettiin hyvissä ajoin ennen täytäntöönpanolle asetetun määräajan päättymistä 1.1.1999.”

139 Yhdeksäntenä seikkana kantaja muistuttaa, että komissio toteaa asetuksen N:o 404/93 muutosehdotuksen liitteenä olleessa 10.11.1999 päivätyssä selvittävässä muistiossa (KOM(1999) 582, 10.11.1999) seuraavaa:

”WTO:n DSB:n vuonna 1997 tekemän päätöksen johdosta ja saattaakseen yhdenmukaisiksi yhteisöllä WTO:[h]on nähden olevien velvoitteiden kanssa tuontijärjestelmän ne osatekijät, joiden todettiin olevan ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa ja kuitenkin yhteisön muita tavoitteita noudattaen neuvosto antoi 20.7.1998 asetuksen [N:o 1637/98].”

140 Kymmenentenä seikkana kantaja väittää, että muistiossa, jonka yhteisö jätti 10.11.1999 asiassa ”Yhdysvallat — eräisiin Euroopan yhteisöstä peräisin oleviin tuotteisiin sovellettavat tuontitoimenpiteet”, jonka johdosta paneeli antoi 17.7.2000 päivätyt raportin WT/DS165/R, yhteisö toteaa seuraavaa:

”3. Euroopan unionin neuvosto on antanut asetuksen [N:o 1637/98]. Asetus N:o 1367/98 on tullut voimaan 31.7.1998 ja sitä on sovellettu 1.1.1999 alkaen. Neuvoston komissiolle siirtämän toimivallan nojalla komissio on antanut asetuksen [N:o 2362/98]. Mainittu asetukset on tullut voimaan 1.1.1998 ja sitä on kokonaisuudessaan sovellettu 1.1.1999 alkaen.

4. Edellä mainituilla asetuksilla tehdyillä muutoksilla on luotu kokonaan uusi normijärjestelmä, jossa käsitellään erityisesti aiemman banaaneja koskevan järjestelmän niitä osatekijöitä, joiden todettiin olevan ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen puitteissa.”

- 141 Yhdentenätoista seikkana kantaja muistuttaa, että komissio totesi 5.5.2000 julkaisussa banaanikiistaa koskeneessa asiakirjassa seuraavaa:

”Pascal Lamy on todennut, että WTO:n päätöksen noudattaminen on asian osalta ainoa käytäntö, jota EU noudattaa.”

- 142 Kantaja väittää toiseksi, että myös Nakajima-oikeuskäytännön se soveltamis-edellytys, joka koskee WTO-sopimusten yhteydessä hyväksytyyn ”erityisen velvoitteen” olemassaoloa, täyttyy. WTO:n puitteissa toteutettujen useiden riitojenratkaisumenettelyiden jälkeen ne yhteisön velvollisuudet, joita sillä on WTO:n oikeussääntöihin nähden tuontitodistusten myöntämisen ja Latinalaisen Amerikan kiintiöiden jakamisen osalta, ovat selkeät ja hyvin tiedossa. Yhteisö, ja varsinkaan komissio ei voi väittää, että sillä on epäilyksiä banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn säännösten yhteensopivuudesta WTO:n sääntöjen kanssa.

- 143 Tältä osin kantaja täsmentää, että kun komission tarkoituksena on nyt esillä olevan asian olosuhteissa ollut noudattaa WTO:n elinten riidan ratkaisemiseksi antamaa päätöstä, kyseisen päätöksen johdosta voidaan yksilöidä Nakajima-oikeuskäytännössä asetetun toisen edellytyksen vaatima ”erityinen velvoite”. Kantaja täsmentää, että WTO:n riitojenratkaisumenettelyjen mukaisesti annettu päätös ei itsessään ole riittävä Nakajima-oikeuskäytännön soveltamiseen. Sitä vastoin, kun mainittua oikeuskäytäntöä sovelletaan, WTO:n tekemä päätös riidan ratkaisemiseksi muodostaa merkittävän tulkintaohjeen yhteisöjen tuomioistuimille niiden tulkittessa WTO:n oikeussääntöjä. Kantajan mukaan edellä mainitussa asiassa Atlanta vastaan Euroopan yhteisö annetun tuomion 20 kohdan perusteella on kuitenkin liioiteltua katsoa, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat ottaa tämän luonteisen päätöksen huomioon ainoastaan silloin, kun se perustuu WTO-sopimusten sellaiseen määräykseen, jolla on välitön oikeusvaikutus. Tällainen arviointi liittyy läheisesti siihen seikkaan, että kantaja vetosi edellä mainitussa asiassa Atlanta vastaan Euroopan yhteisö WTO-sopimusten välittömään oikeusvaikutukseen.

- 144 Kantaja katsoo lisäksi, että ne WTO-sopimusten määräykset, joita asetuksella N:o 2362/98 rikottiin, on selvästi yksilöity. Kyseessä ovat vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklan 2 kohta ja GATS-sopimuksen II ja XVII artikla. Kantaja väittää tältä osin, että komissio on selvästi yksilöinyt kyseiset määräykset selvittävässä muistiossa, joka oli asetuksen N:o 1637/98 antamiseen johtaneen ehdotuksen liitteenä, kuten edellä on esitetty. Kantaja muistuttaa myös, että neuvosto on 2.4.1998 päivätyssä asiakirjassa N:o 7163/98, jonka otsikkona on "Progress Report", nimenomaisesti käsitellyt "perustavanlaatuista vaatimusta kaiken tosiasiallisen ja oikeudellisen syrjinnän estämisestä". Kantajan mukaan ilmaisulla "tosiasiallinen syrjintä" viitataan suoraan valituselimen ja vuoden 1997 paneelin päätöksiin.
- 145 Kantaja toteaa myös, että asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 18 artiklan 4 kohtaan on otettu vaikutuksia suoraan GATS-sopimuksen XIII artiklan 2 kohdasta siinä määrin, että se täyttää "sisällyttämistä koskevan edellytyksen", joka komission mukaan on eräs Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytyksistä.
- 146 Kolmanneksi kantaja katsoo, että edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International vastaan komissio annetulla tuomiolla ei aseteta nyt esillä olevassa asiassa kyseenalaiseksi Nakajima-oikeuskäytännön soveltamista. Se muistuttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi ensin mainitun tuomion 63 ja 64 kohdassa seuraavaa:

"Tältä osin riittää, kun todetaan, että yhteisöjen tuomioistuinten on valvottava yhteisön toimenpiteen lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite taikka jos kyseisessä yhteisön toimenpiteessä nimenomaisesti viitataan WTO-sopimuksen liitteisiin sisältyvien sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. em. asia Portugal v. neuvosto, tuomion 49 kohta).

WTO:n paneelin 22.5.1997 antamat raportit tai WTO:n pysyvän valituselimen 9.9.1997 antama raportti, jonka [DSB] on hyväksynyt 25.9.1997, eivät sisällä erityisiä velvoitteita, jotka komissio olisi asetuksella N:o 2362/98 'aikonut panna täytäntöön' oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla (ks. vuoden 1947 GATT-sopimuksen osalta asia C-69/89, Nakajima v. neuvosto, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2069, 31 kohta). Tässä asetuksessa ei myöskään viitata nimenomaisesti WTO:n elinten raporteista johtuviin täsmällisiin velvoitteisiin eikä WTO-sopimuksen liitteisiin sisältyvien sopimusten tiettyihin määräyksiin.”

- 147 Kantaja huomauttaa, että viitatessaan kyseisen tuomion 63 kohdassa yhteisön tarkoitukseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti säännöstä, joka on peräisin edellä mainitussa asiassa Nakajima ja edellä mainitussa asiassa Fediol vastaan komissio annetuista tuomioista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi kyseisen tuomion 64 kohdassa esiin ainoastaan komission tarkoituksen puuttumisen, koska sen ratkaistavaksi ei ilmeisestikään ollut saatettu muuta kysymystä. Kantaja myöntää, että edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International vastaan komissio annetussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin luultavasti päätyi oikeaan lopputulokseen komission tarkoituksen osalta. Kantaja korostaa kuitenkin, että nyt esillä olevassa asiassa ei ole kyse komission tarkoituksesta vaan yhteisön tarkoituksesta ja komissiosta poiketen yhteisön tarkoituksena on epäilemättä ollut noudattaa WTO:n oikeussääntöihin perustuvia velvoitteita, kun se antoi asetuksen N:o 1637/98.
- 148 Kantaja korostaa, että komissio on nyt käsiteltävänä olevaan kanteeseen antamansa vastineen 104 kohdassa nimenomaisesti myöntänyt, että ”yhteisön tarkoituksena oli ottaa käyttöön banaanijärjestelmä, joka on kaikkien WTO:n yhteydessä hyväksytyjen velvoitteiden mukainen”.
- 149 Lisäksi kantaja väittää, että edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International kantaja ei ollut vedonnut Nakajima-oikeuskäytännön soveltamiseen vaan nemini licet venire contra factum proprium -periaatteeseen, ja tähänkin vasta suullisessa käsittelyssä. Mainittu kantaja ei esittänyt mitään näyttöä yhteisön tarkoituksesta. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voinut ottaa

lopullisesti kantaa puheena olevaan kysymykseen, kun taas nyt esillä olevassa asiassa kantaja väittää tuoneensa esiin sellaisen näytön, jonka perusteella kysymys voidaan ratkaista.

- 150 Komissio ei hyväksy näitä perusteluja. Toteuttaessaan vuoden 1999 järjestelmän yhteisön tarkoituksena oli noudattaa velvoitteita, jotka se oli hyväksynyt GATT-sopimuksen ja WTO:n yhteydessä, eikä ”panna täytäntöön” kyseisiä velvoitteita.
- 151 Komissio väittää, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International vastaan komissio antamansa tuomion 64 kohdassa, asetuksessa N:o 2362/98 ei ole ainuttakaan nimenomaista viittausta erityisiin velvoitteisiin, jotka liittyvät GATT-sopimukseen tai WTO:hon.
- 152 Komissio väittää, että Nakajima-oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa tilanteissa, joissa kyseessä ovat yhteisön toimenpiteet, jotka on toteutettu DSB:n päätöksen noudattamiseksi. Sen jälkeen, kun DSB tai paneeli on tehnyt päätöksen tai antanut suosituksen, URD antaa hävinneelle osapuolelle mahdollisuuden valita useista toimintavaihtoehdoista (hyvitys,³ myönnytysten peruuttaminen, sopimus) myös silloin, kun kyseessä on ”täytäntöönpanevan” paneelin tekemä päätös. URD suosii neuvotteluratkaisuja. Niinpä soveltamalla Nakajima-oikeuskäytäntöä kyseisenlaiseen tilanteeseen evättäisiin hävinneeltä osapuolelta kaikki liikkumavara. Toisella osapuolella ei olisi suurta halua ryhtyä neuvotteluihin molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi, mikäli se voisi olla varma siitä, että jos sen toimijat saattavat asian yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäväksi, joko niille määrätään suoritettavaksi hyvitystä tai kyseessä olevat toimenpiteet kumotaan. Jos WTO-sopimuksia sovellettaisiin välittömästi yhteisön toimenpiteiden pätevyysriittauttamiseksi, tällä vietäisiin URD:ssa määrättyiltä vaihtoehdoilta niiden vaikutus (em. asia Portugal v. neuvosto, tuomion 38–40 kohta).

3 – Ilmaisun ”vahingonkorvaus” sijasta on käytetty ilmaisua ”hyvitys”, koska se on englanniksi ja ranskaksi ”compensation”.

- 153 Lisäksi komissio väittää, että kun yhteisö ehdottaa hyvitystä tai kun myönnytykset on peruutettu, WTO:n puitteissa sovittujen myönnytysten yleinen tasapaino on näin palautettu. Tällaisissa tilanteissa vahingonkorvauksen myöntämisestä aiheutuisi se, että yhteisö veloitetaan ”maksamaan” kahteen kertaan yhdestä ristiriidasta WTO:n sääntöjen kanssa.
- 154 Lisäksi kantajan esittämässä tulkinnassa ei komission mukaan oteta huomioon vastavuoroisuuden puuttumista yhteisön ja WTO:n muiden osapuolten välillä, mitä yhteisöjen tuomioistuin korosti edellä mainitussa asiassa Portugali vastaan neuvosto antamassaan tuomiossa. Komissio korostaa erityisesti, että Amerikan yhdysvallat ovat jättäneet noudattamatta useita paneelien ja DSB:n päätöksiä (DS/136 Yhdysvallat — Anti-Dumping Act of 1916, DS/160 Yhdysvallat — Section 110(5) of the Copyright Act ja DS/108 Yhdysvallat — Foreign Sales Corporation), eikä yhteisön toimijoilla kuitenkaan ole mahdollisuutta panna vireille vahingonkorvauskannetta amerikkalaisissa tuomioistuimissa.
- 155 Komissio korostaa, että edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International vastaan komissio annetussa tuomiossa todetaan selkeästi asetuksen N:o 2362/98 osalta, että paneelin raportteihin ja DSB:n päätöksiin ei sisälly erityisiä veloitteita. Tällainen näkökanta on vahvistettu edellä mainitussa asiassa OGT Fruchthandels-gesellschaft annetussa määräyksessä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 156 Jotta voidaan ratkaista, onko se yhteisön toimi, jonka laillisuus on riitautettu, toteutettu ”WTO-sopimusten yhteydessä hyväksytyin erityisen veloitteen täytäntöön panemiseksi” Nakajima-oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla, on tutkittava tapauskohtaisesti ensinnäkin kyseisen toimenpiteen erityispiirteet ja toiseksi niiden WTO-sopimusten kyseeseen tulevien määräysten erityispiirteet, joihin asiassa on vedottu.

- 157 Nyt esillä olevassa asiassa niiden yhteisön säännösten, joiden laillisuuden kantaja on riitauttanut, tai WTO-sopimusten niiden määräysten, joiden rikkomiseen kantaja on vedonnut, nojalla ei voida todeta, että asiassa on ollut olemassa Nakajima-oikeuskäytännön mukainen tarkoitus panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite.
- 158 WTO-sopimusten osalta kantaja vetoaa siihen, että yhteisö on rikkonut vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklaa ja GATS-sopimuksen II ja XVII artiklaa, ja nämä rikkomiset on todettu DSB:n 25.9.1997 tehdyssä päätöksessä vuoden 1993 järjestelmän osalta ja sittemmin paneelin 6.4.1999 antamassa raportissa ja 9.4.1999 annetussa välitystuomiossa asetukseen N:o 2362/98 sisältyneiden eräiden vuoden 1999 järjestelmän säännösten osalta.
- 159 Vuoden 1994 GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen mainitut määräykset eivät kuitenkaan ole ominaispiirteiltään sellaisia, että Nakajima-oikeuskäytäntöä voitaisiin katsoa sovellettavan. Vuoden 1994 GATT-sopimuksen XIII artiklassa ("Kvantitatiivisten rajoitusten ei-diskriminoiva soveltaminen") sekä GATS-sopimuksen II artiklassa ("Suosituimmuuskohtelu") ja XVII artiklassa ("Kansallinen kohtelu") määrätään periaatteista ja velvollisuuksista, jotka sanamuotonsa, luonteensa ja ulottuvuutensa osalta ovat yleisluonteisia. Mainitut määräykset eroavat näin ilmeisen selvästi vuoden 1979 ja vuoden 1994 polkumyynnissäännösten säännöksistä. Tämän osalta riittää, kun muistutetaan, että esimerkiksi asetusten N:o 3283/94 ja N:o 384/96 johdanto-osissa korostetaan, että vuoden 1994 polkumyynnissäännöstö "sisältää uudet ja yksityiskohtaiset säännöt, jotka koskevat erityisesti polkumyynnimarginaalin laskemista, tutkimuksen vireillepanoa ja sen jälkeistä tutkimusta koskevia menettelyjä, mukaan lukien tosiasioiden vahvistaminen ja käsittely, väliaikaisten toimenpiteiden käyttöön ottaminen, polkumyynnitullien määrääminen ja kantaminen, polkumyynnitoimenpiteiden soveltamisaika ja tarkastelu ja polkumyynnitutkimukseen liittyvien tietojen luovuttaminen".
- 160 Lisäksi vuoden 1994 GATT-sopimuksessa tai GATS-sopimuksessa ei veloiteta sopijapuolia mukauttamaan kansallista lainsäädäntöään vastaavalla tavalla kuin vuoden 1979 polkumyynnissäännösten 16 artiklan 6 kohdan a alakohdassa ja vuoden 1994 polkumyynnissäännösten 18 artiklan 4 kohdassa.

- 161 Vaikka kantajan väitteet voitaisiin tulkita niinkin, että niillä vedotaan siihen, että yhteisö ei ole täyttänyt velvollisuuttaan panna täytäntöön DSB:n päätöksiä tai suosituksia, kyseisiä väitteitä ei silti voitaisi hyväksyä. Mikäli komissio katsoo, että URD:ssa edellytetään kansainvälisoikeudellisesti sitä, että hävinneen osapuolen on saatettava WTO-sopimusten kanssa yhteensopivaksi kansallinen toimenpide, joka on DSB:n päätöksellä todettu olevan niiden kanssa ristiriidassa, tällainen velvollisuus varmistua sisäisten toimenpiteiden yhteensoveltuvuudesta WTO-sopimukseen perustuvien kansainvälisten sitoumusten kanssa on kiistattomasti yleisluonteinen, toisin kuin polkumyynnisäännösten säännökset. Tämän seurauksena Nakajima-oikeuskäytännön soveltamista ei voida perustaa kyseiseen velvollisuuteen.
- 162 Lisäksi ilman, että on tarpeen pohtia niitä mahdollisia korvausseuraamuksia, joihin yksityisillä voisi olla oikeus yhteisön jättäessä panematta täytäntöön DSB:n päätöksen, jossa todetaan yhteisön toimenpiteen olevan ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa — joka on kysymys, jota kantaja ei ole nimenomaisesti tuonut esiin itsenäisesti, erillään kysymyksestä Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisesta — riittää, kun korostetaan, että URD:llä ei luoda tuomioistuinperusteista kansainvälisten riitojen ratkaisujärjestelmää, joka toteutetaan ratkaisuin, joilla on samanlaisia sitovia vaikutuksia kuin tuomioistuinten antamilla ratkaisuilla jäsenvaltioiden sisäisissä oikeusjärjestyksissä. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että kohteidensa ja päämääriensä mukaisesti tulkittuina WTO-sopimuksissa ei määritellä oikeuskeinoja, joilla voidaan varmistaa niiden täytäntöönpano vilpittömässä mielessä sopimuspuolten kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että huolimatta WTO-sopimusten riitojenratkaisujärjestelmän vahvistamisesta, kyseisessä järjestelmässä osapuolten välisillä neuvotteluilla on kuitenkin tärkeä sija (em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 36 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi mainitun tuomion 37–40 kohdassa seuraavaa:

”Vaikka [URD:n] ensimmäisenä tavoitteena on riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen (WTO-sopimuksen liite 2) 3 artiklan 7 kohdan mukaan saada WTO:n määräysten kanssa ristiriidassa olevat toimenpiteet poistetuiksi, tässä sopimuksessa määrätään kuitenkin, että jos toimenpidettä ei voida heti peruuttaa, väliaikaisena toimenpiteenä voidaan myöntää [hyvitystä] sen aikaa, kunnes sopimuksen vastainen toimenpide on peruutettu.

On totta, että kyseisen sopimuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan [hyvitys] on väliaikainen toimenpide, johon voidaan ryhtyä, kun saman sopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun [DSB:n] suosituksia tai päätöksiä ei täytetä kohtuullisessa määräajassa, ja että kyseinen määräys merkitsee, että ensisijaisesti on pantava kokonaisuudessaan täytäntöön suositus toimenpiteen saattamisesta yhteensoveltuvaksi kyseessä olevien WTO-sopimusten kanssa.

Tämän määräyksen 2 kohdassa määrätään kuitenkin, että jos kyseinen jäsen ei noudata velvollisuuttaan täyttää suosituksia ja päätöksiä kohtuullisen määräajan kuluessa, tällaisen jäsenen on pyydettyä ja viimeistään kohtuullisen määräajan kuluessa ryhdyttävä neuvotteluihin jokaisen riitojenratkaisumenettelyn aloittaneen kanssa pyrkimyksenään löytää keskinäisesti tyydyttävä hyvitys.

Jos näin ollen tuomioistuimille asetettaisiin velvollisuus olla soveltamatta WTO-sopimusten kanssa ristiriidassa olevia kansallisen oikeusjärjestyksen sääntöjä, sen seurauksena olisi, että sopimuspuolten lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin edellä mainitun sopimuksen 22 artiklan mukainen mahdollisuus löytää edes väliaikainen neuvotteluratkaisu.”

163 Tätä johtopäätöstä ei voida rajoittaa tilanteisiin, joissa URD:n 21 artiklan 3 kohdassa määrätty kohtuullinen määräaika DSB:n suositusten tai päätösten täytäntöönpanemiseksi ei ole päättynyt.

164 On todettava, että myös mainitun määräajan päätyttyä ja sen jälkeen, kun on toteutettu URD:n 22 artiklan mukaisia toimenpiteitä, eli [hyvityksiä] tai myönnytysten peruuttamisia, osapuolten välisillä neuvotteluilla on mainitussa sopimuksessa edelleen tärkeä sija. Tältä osin on korostettava, että URD:n 21 artiklan 6 kohdassa määrätään nimenomaisesti, että ”ellei DSB toisin pääätä suositusten tai päätösten

täytäntöönpanoa koskeva kysymys on otettava DSB:n kokouksen asialistalle kuuden kuukauden kuluessa 3 kohdan kohtuullisen määräajan asettamisesta ja se pysyy DSB:n asialistalla kunnes kysymys on ratkaistu”. Vastaavasti, kun DSB hyväksyy myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisen, URD:n 22 artiklan 8 kohdassa määrätään, että ”DSB:n tulee 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti jatkuvasti valvoa hyväksytyjen suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa”. Mainitussa määräyksessä määrätään myös, että ”myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisten tulee olla väliaikaisia ja ne ovat voimassa vain niin kauan kunnes liitesopimuksen kanssa ristiriidassa oleva toimenpide on poistettu tai kunnes jäsen, jonka on täytäntöön-pantava suositukset ja päätökset, tarjoaa ratkaisun etujen mitätöimiselle tai loukkaukselle tai kunnes keskinäisesti tyydyttävä ratkaisu on saavutettu”.

- 165 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että riita, jonka johdosta annettiin DSB:n 25.9.1997 tehty päätös ja paneelin 6.4.1999 antama raportti sekä tämän jälkeen lupa peruuttaa myönnytykset yhteisön vahingoksi, on edelleen vireillä ja kirjattuna DSB:n asialistalle (ks. edellä 39 kohta).
- 166 Näin ollen, niin kauan kuin DSB:n suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa koskevaa kysymystä ei ole ratkaistu — mukaan luettuna URD:n 22 artiklan 8 kohdan mukaisesti ”tapaukset, joissa [hyvitys on myönnetty] tai myönnytyksiä tai muita velvoitteita peruutettu, mutta joissa suosituksia liitesopimusten mukaisten toimenpiteiden saamiseksi ei ole täytäntöön pantu” — yhteisöjen tuomioistuimet eivät voi valvoa kyseessä olevien yhteisön toimien laillisuutta varsinkaan EY 235 artiklan perustuvan vahingonkorvauskanteen yhteydessä, tai muutoin ne veisivät URD:n 21 artiklan 6 kohdalta sen vaikutuksen (ks. vastaavasti asia C-93/02 P, Biret International v. neuvosto, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10497, 62 kohta ja asia C-94/02 P, Biret et Cie v. neuvosto, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10565, 65 kohta).

167 Asetuksen N:o 2362/98 ominaispiirteiden osalta kantajan asiassa esittämästä näytöstä ja komission esittämistä asiakirjoista ja lausunnoista ilmenee, että kun yhteisö antoi vuoden 1999 järjestelmän, mukaan luettuna asetuksen N:o 1262/98, sen tarkoituksena oli noudattaa WTO-sopimuksen nojalla hyväksymiään erityisiä velvoitteita DSB:n 25.9.1997 tehdyn päätöksen jälkeen (asia T-254/97, Fruchthandels-gesellschaft Chemnitz v. komissio, tuomio 28.9.1999, Kok. 1999, s. II-2743, 26 kohta). Mainituilla seikoilla ei kuitenkaan osoiteta, että yhteisön tarkoituksena oli panna täytäntöön WTO-sopimusten yhteydessä hyväksytyjä erityisiä velvoitteita Nakajima-oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.

168 Asetuksen N:o 2362/98 antamisolosuhteita ei voida verrata olosuhteisiin, joissa annettiin polkumyynnin perusasetukset, joihin sitten sovellettiin Nakajima-oikeuskäytäntöä. Asetuksella N:o 2362/98 ei saateta osaksi yhteisön oikeusjärjestystä WTO-sopimukseen perustuvia sääntöjä, jotta ylläpidettäisiin mainitun sopimuksen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välistä tasapainoa. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että ”WTO:n paneelin 22.5.1997 antamat raportit tai WTO:n pysyvän valituselimen 9.9.1997 antama raportti, jonka [DSB] on hyväksynyt 25.9.1997, eivät sisällä erityisiä velvoitteita, jotka komissio olisi asetuksella N:o 2362/98 aikonut ’panna täytäntöön’ [Nakajima-oikeuskäytännössä] tarkoitettulla tavalla” (em. asia Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomion 64 kohta).

169 Lisäksi kantajan riitauttamissa asetuksen N:o 2362/98 säännöksissä, jotka koskevat tuontitodistusten myöntämistä ja tariffikiintiöiden kansallisten alakiintiöiden jakamista, ei ole kyse WTO-sopimukseen perustuvien uusien ja yksityiskohtaisten sääntöjen muodostamasta kokonaisuudesta vaan mainituilla säännöksillä otetaan käyttöön toimenpiteet, joilla hallinnoidaan banaanian alan yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa hyväksytyjä tariffikiintiöitä. Yhteisöjen tuomioistuin on itse asiassa todennut, että ”asetuksella N:o 404/93 toteutetun ja sittemmin muutetun banaanian alan yhteisen markkinajärjestelyn tarkoituksena ei ole turvata tietyn GATTin puitteissa syntyneen velvoitteen täytäntöönpanoa yhteisön oikeusjärjestyksessä” (em. asia OGT Fruchthandels-gesellschaft, määräyksen 28 kohta).

- 170 Edellä esitetyillä perusteilla on todettava, että kun yhteisö on vahvistanut vuoden 1999 järjestelmän ja erityisesti antanut asetuksen N:o 2362/98, sen tarkoituksena ei ollut panna täytäntöön Nakajima-oikeuskäytännön mukaista WTO:n yhteydessä hyväksymäänsä erityistä velvoitetta. Tämän seurauksena kantaja ei voi vedota siihen, että yhteisö ei ole noudattanut sille WTO-sopimusten mukaan kuuluvia velvoitteita.
- 171 Tämän johdosta kantaja ei ole ensimmäisellä kanneperusteellaan osoittanut sellaisen lainvastaisen toiminnan olemassaoloa, jonka perusteella yhteisölle aiheutuisi korvausvastuu.

3. Toinen kanneperuste, joka perustuu neuvoston komissiolle asetuksen N:o 1637/98 täytäntöönpanemiseksi myöntämän toimivallan rikkomiseen

Asianosaisten lausumat

- 172 Kantajan mukaan komissio on ylittänyt neuvoston sille asetuksen N:o 1637/98 täytäntöönpanemiseksi myöntämän toimivallan rajat. Kun neuvosto antoi kyseisen asetuksen, sen tarkoituksena oli epäilemättä panna täytäntöön WTO-sopimuksiin perustuvat velvoitteet. Kantaja muistuttaa tältä osin, että asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 20 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Komissio antaa säännökset tämän osaston soveltamisesta 27 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen. Näihin kuuluvat: — — e) niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön toimesta [EY] perustamissopimuksen 228 artiklan [josta on tullut EY 300 artikla] mukaisesti tehdyistä sopimuksista.”

173 Kantaja väittää, että käyttäessään täytäntöönpanovaltaansa asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 19 artiklan nojalla, komissio on tuontitodistusten myöntämisessä jättänyt huomiotta neuvoston tarkoituksen, joka oli sen varmistaminen, että banaanialan yhteinen markkina-järjestely on yhteensopiva WTO-sopimusten kanssa. Komissio on korjailut ainoastaan pintapuolisesti vuoden 1993 järjestelmää ja pitänyt kyseisen järjestelmän päätekijöiden osalta voimassa tuontitodistusten myöntämisyjärjestelmän. Paneelin 6.4.1999 päivätyssä raportissa on silti todettu, että mainitut pienet muutokset ovat ristiriidassa WTO:n oikeussääntöjen kanssa.

174 Kiintiöiden jakamisesta maakohtaisesti kantaja väittää, että komissio on myös tämän osalta jättänyt huomiotta neuvoston tarkoituksen ja näin ollen rikkonut sille myönnetyn toimivallan rajoja. Kantaja korostaa, että asetuksen N:o 404/93 18 artiklan 4 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, neuvosto viittaa implisiittisesti vuoden 1994 GATT-sopimuksen edellä mainittuihin määräyk-siin XIII artiklan 2 kohdan d alakohdassa, jossa mainitaan kaksi vaihtoehtoa, joiden mukaisesti WTO:n jäsen voi jakaa tariffikiintiön kansallisiin alakiintiöihin, eli joko sopimalla asiasta kyseisen valtion kanssa tai yksipuolisesti "edustavan ajanjakson" nojalla. Kantaja korostaa sitä, että kyseessä on ainoastaan mahdollisuus. Toisin kuin komissio toteaa asetuksen N:o 2362/98 toisessa perustelukappaleessa, jonka mukaan "komissio jakaa tariffikiintiöt", koska neljän pääasiallisen banaanin tuottajamaan kanssa ei päästy sopimukseen, kantajan mukaan yhteisöllä ei ole velvollisuutta ottaa käyttöön kansallisia alakiintiöitä. Viitekauden edustavuuden osalta kantaja väittää pääasiallisesti, että komissio ei voinut olla huomaamatta, että vuodet 1994–1996 eivät olleet soveliaita, koska DSB:n 25.9.1997 tehdyssä päätöksessä oli todettu, että ne eivät olleet edustavia.

175 Lisäksi kantaja katsoo, että komissio on jättänyt ilmoittamatta aikomuksistaan neuvostolle, mistä useat kansalliset valtuuskunnat huomauttivat asetusta N:o 2362/98 valmisteltaessa. Kantaja väittää, että banaanin hallintokomitean osallistu-minen asetuksen N:o 2362/98 antamismenettelyyn ei vastaa neuvoston hyväksyn-tää.

- 176 Lisäksi kantaja katsoo, että neuvoston myöntämä toimivalta, jonka rikkomiseen kantaja vetoaa, muodostaa yksityisten suojaksi tarkoitetun oikeussäännön, jonka rikkominen on omiaan aiheuttamaan yhteisön korvausvastuun. Kantaja myöntää, että säännön, jonka mukaan komission on sille siirrettyä toimivaltaa käyttäessään noudatettava valtuutuksensa rajoja, tarkoituksena on suojella komission ja neuvoston osalta toimielinten välistä tasapainoa (asia C-282/90, Vreugdenhil v. komissio, tuomio 13.3.1992, Kok. 1992, s. I-1937). Kantaja täsmentää kuitenkin, ettei se vetoa kyseiseen sääntöön in abstracto, vaan asetuksessa N:o 1637/98 mainitun neuvoston antaman valtuutuksen sanamuodon valossa. Kyseisestä sanamuodosta ilmenee, että neuvoston tarkoituksena oli luoda WTO:n sääntöjen kanssa yhteensopiva järjestelmä. Valtuutuksen tarkoituksena oli näin ollen suoraan parantaa kantajan tilannetta eli suojella yksityisten oikeuksia.
- 177 Komissio kiistää ylittäneensä täytäntöönpanovaltansa rajat antaessaan asetuksen N:o 2362/98. Se väittää toimineensa asetuksen N:o 404/93 27 artiklan mukaisesti ilmoitettuaan asiaankuuluvasti asiasta maatalousasioiden ministerineuvostolle kesäkuussa 1998.
- 178 Komissio toteaa, että asetuksen N:o 404/93 18 artiklan 4 kohdassa säädetään, että tariffikiintiö jaetaan tuottajamaiden kesken. Kyseisessä artiklassa säädetään nimenomaisesti, että kun kolmansien valtioiden kanssa ei päästä sopimukseen, ”komissio voi — — jakaa — — tariffikiintiöt” yksipuolisesti. Komissio vetoaa tältä osin asetuksen N:o 1637/98 seitsemänten perustelukappaleeseen, jossa täsmennetään, että on syytä ”käyttää yhtä perustetta määriteltäessä tuottajavaltiot, joilla on [huomattava intressi] — — jotta tariffikiintiöt — — voidaan jakaa”. Se seikka, että neuvosto valtuutti komission neuvottelemaan tuottajamaiden kanssa ja antamaan tätä varten direktiivejä, on ristiriidassa kantajan väitteen kanssa.
- 179 Komissio väittää, että esillä oleva kanneperuste on joka tapauksessa merkityksetön, koska kantaja on vastauksensa 156 kohdassa myöntänyt, että komissiolla oli oikeus ottaa käyttöön maakohtainen jakoperuste.

180 Lopuksi komissio väittää, että neuvoston antama valtuutus ja toimivallan jako neuvoston ja komission välillä eivät muodosta yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Vreugdenhil vastaan komissio antaman tuomion (tuomion 20 ja 21 kohta) mukaista ”yksityisten suojaksi” tarkoitettua sääntöä. Näin ollen yhteisölle ei voi aiheutua mitään nyt esillä olevan kanneperusteen mukaista vahingonkorvausvastuuta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

181 Sen ratkaisemiseksi, onko komissio antaessaan asetuksen N:o 2362/98 ylittänyt neuvoston sille siirtämän toimivallan rajat, on muistutettava, että yhteisön eri toimielinten välisen toimivallan jakoa koskevan järjestelmän tarkoituksena on taata perustamissopimuksessa tarkoitettu toimielinten välinen tasapaino eikä oikeuksien myöntäminen yksityisille. Tämän seurauksena toimielinten välisen tasapainon loukkaaminen ei itsessään riitä aiheuttamaan yhteisön vastuuta kyseessä oleviin taloudellisiin toimijoihin nähden (em. asia Vregdenhil v. komissio, tuomion 20 ja 21 kohta).

182 Joka tapauksessa edellä ensimmäisen kanneperusteen osalta todetun mukaisesti on hylättävä väitteet, joissa kantaja pyrkii vetoamaan suoraan niihin ristiriitoihin, joita asetuksen N:o 2362/98 eräiden säännösten osalta on todettu WTO-sopimukseen nähden. Koska esillä olevassa asiassa ei sovelleta Nakajima-oikeuskäytäntöä, kantaja ei voi vedota siihen, että tuontitodistusten myöntämistä ja kansallisten kiintiöiden jakamista koskevat säännöt ovat ristiriidassa WTO-sopimusten kanssa.

183 Lisäksi sen kysymyksen osalta, rikkoiko komissio sen valtuutuksen ehtoja, jonka neuvosto oli sille antanut yhtäältä asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 1637/98, 18 artiklan 4 artiklan nojalla kansallisten tariffikiintiöiden jakamiseksi ja toisaalta kyseisen asetuksen 19 artiklan 1 kohdan

ja 20 artiklan nojalla tariffikiintiöiden hallinnoimisen yksityiskohtien ratkaisemiseksi ja erityisesti tuontitodistusten myöntämiseksi, on muistettava, että EY 211 artiklan neljännen luetelmakohdan sanamuodon mukaan komissio käyttää neuvoston sille siirtämää toimivaltaa neuvoston antamien sääntöjen täytäntöönpanoon turvatakseen yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja kehityksen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen rakenteesta, jonka yhteydessä EY 211 artiklaa on tarkasteltava, samoin kuin käytännön vaatimuksista seuraa, että täytäntöönpanon käsitettä on tulkittava laajasti. Koska ainoastaan komissio pystyy seuraamaan jatkuvasti ja tarkkaavaisesti maatalousmarkkinoiden kehitystä sekä toimimaan tilanteen vaatimalla ripeydellä, neuvosto voi joutua antamaan sille tällä alalla laajat valtuudet. Tästä seuraa, että näiden valtuuksien rajoja on arvioitava erityisesti olennaisten markkinajärjestelyn yleisten tavoitteiden perusteella (ks. asia C-478/93, Alankomaat v. komissio, tuomio 17.10.1995, Kok. 1995, s. I-3081, 30 kohta ja asia C-239/01, Saksa v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10333, 54 kohta).

184 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että komissiolla on maatalouden alalla toimivalta toteuttaa kaikki perussäädöksen toteuttamisen kannalta tarvittavat tai hyödylliset täytäntöönpanotoimenpiteet sillä edellytyksellä, että ne eivät ole ristiriidassa perusasetuksen tai neuvoston antaman täytäntöönpanoasetuksen kanssa (em. asia Alankomaat v. komissio, tuomion 31 kohta ja em. asia Saksa v. komissio, tuomion 55 kohta).

185 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että neuvosto on edellyttänyt, että komissio toteuttaa tariffikiintiöiden hallinnointitoimenpiteet perinteisen kaupankäynnin huomioonottavaa menettelyä noudattaen (asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 19 artiklan 1 kohta). Samaan aikaan neuvosto on kehottanut komissiota toteuttamaan ”niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön toimesta [EY 300 artiklan] mukaisesti tehdyistä sopimuksista”. Kantaja ei ole osoittanut, että komissio on ilmeisen selvästi ylittänyt neuvoston sille myöntämän harkintavallan rajat pyrkiesään sovittamaan yhteen mainitut tavoitteet toteuttamalla toimenpiteitä tuontitodistusten myöntämiseksi ja kansallisten kiintiöiden jakamiseksi.

186 Asetuksen N:o 2362/98 antamismenettelyn sääntöjenmukaisuuden osalta kantaja ei ole osoittanut, että siinä olisi tapahtunut merkittäviä sääntöjenvastaisuuksia. Päinvastoin, komission esittämistä asiakirjoista ja erityisesti banaanin hallintokomitean 16.10.1998 pidetyn 96. kokouksen pöytäkirjan tiivistelmästä ilmenee, että asetuksen N:o 404/93 27 artiklassa tarkoitettua komiteaa on kuultu asetusta N:o 2362/98 annettaessa.

187 Tämän johdosta kantaja ei ole toisella kanneperusteellaan osoittanut sellaisen lainvastaisen toiminnan olemassaoloa, jonka perusteella yhteisölle aiheutuisi vahingonkorvausvastuu.

4. Kolmas kanneperuste, joka perustuu yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamiseen

188 Kolmas kanneperuste jakautuu kolmeen osaan, jotka perustuvat syrjintäkiellon periaatteen, elinkeinovapauden periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen.

Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee syrjintäkiellon periaatetta

Tutkittavaksi ottaminen

— Asianosaisten lausumat

189 Komission mukaan kanneperusteen ensimmäinen osa, sellaisena kuin se on kannekirjelmässä esitetty, ei täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan

vaatimuksia. Kantaja ei täsmennä sitä, mikä asiassa muodostaa väitetyn syrjinnän, vaan viittaa ainoastaan vuoden 1993 järjestelmästä esittämäänsä kuvaukseen. Näin ollen kyseinen osa kantajan väitteistä on komission mukaan jätettävä tutkimatta.

- 190 Kantaja väittää, että esillä oleva osa on otettava tutkittavaksi, koska kannekirjelmä on tältä osin työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen. Kantaja katsoo selkeästi esittäneensä kannekirjelmän 25–28 kohdassa toimijoiden erilaisen kohtelun vuoden 1993 järjestelmän puitteissa ja kannekirjelmän 66–69 kohdassa mainitun syrjinnän pahenemisen vuoden 1999 järjestelmässä.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 191 Edellä muistutettujen periaatteiden mukaisesti työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa edellytetään, että jotta kanne voidaan ottaa tutkittavaksi, niiden oleellisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen, joihin kanne perustuu, on ilmentävä ainakin yhteenvedonomaaisesti mutta silti johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi itse kannekirjelmästä.

- 192 Nyt esillä olevassa asiassa kantaja on todennut (kannekirjelmän 95 kohta), että syrjintäkiellon periaatteen loukkaaminen ”on ilmeisen selvä seuraus siitä, että banaaneja koskeva järjestelmä on luotu, jotta kantajaa voitaisiin syrjiä sille epäedullisella tavalla ja jotta sen kaupallisen toiminnan määrää yhteisössä voitaisiin vähentää huomattavasti”. Lisäksi kantaja viittaa nimenomaisesti kannekirjelmänsä 25–28 kohtaan, joissa ei ainoastaan kuvailla vuoden 1993 järjestelmää vaan myös esitetään moitteita väittämällä, että kyseisen järjestelmän tarkoituksena oli pääpiirteissään heikentää banaanimarkkinoilla toimivien suurten monikansallisten yhtiöiden taloudellista asemaa yleisesti ja erityisesti kantajan osalta. Kantaja on lisäksi selkeästi todennut (ks. erityisesti kannekirjelmän 66–98 kohta), että vuoden 1999 järjestelmällä ja erityisesti asetuksella N:o 2362/98 ei suinkaan muutettu

vuoden 1993 järjestelmää, jotta poistettaisiin ne ristiriidat WTO:n oikeussääntöjen kanssa, jotka DSB oli todennut 25.9.1997 tekemässään päätöksessä, vaan niillä ainoastaan pidettiin voimassa jo aikaisemmassa järjestelmässä ilmenneet virheet. Tämän seurauksena kannekirjelmän sanamuoto on riittävän selkeä ja täsmällinen, jotta komissio voi valmistella puolustustaan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien ratkaista asian kanneperusteen ensimmäisen osan osalta.

- 193 Näin ollen kannekirjelmän esillä olevaa ensimmäistä osaa koskevat kohdat täyttävät työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiset vaatimukset ja komission väitteet on täten hylättävä.
- 194 Tämän seurauksena kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

— Asianosaisten lausumat

- 195 Kantaja väittää pääpiirteissään, että sen jälkeen kun ilmeni, että tariffikiintiöt riittivät yhteisön banaanien ja AKT-banaanien myynnin edistämiseen, yhteisön tuli muuttaa vuoden 1993 järjestelmää sikäli, kuin kyse oli tuontitodistusten myöntämisestä, jota julkisasiamies Gulmann kuvaili "raskaaksi" ja "kalliiksi" asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) antamassaan ratkaisuehdotuksessa (Kok. 1994, s. I-4980). Antamalla asetuksen N:o 2362/98 komissio valitsi kuitenkin järjestelmän, jolla lisättiin yhtäältä aiempaan B-luokkaan kuuluneille toimijoille myönnettyjä taloudellisia myönnytyksiä ja toisaalta aiemmille A-luokkaan kuuluneille ensisijaisille tuojille — kuten kantajalle — aiheuttavia haittoja (ks. kanneperusteiden tiivistelmä edellä).

- 196 Kantaja katsoo, että syrjintäkiellon periaatteen loukkaaminen on suoraa seurausta banaanian alan yhteisellä markkinajärjestelyllä tavoitellusta päämäärästä. Vuoden 1999 järjestelmällä ainoastaan jatkettiin vuoden 1993 järjestelmää, jonka päämääränä on myönnetty olleen kantajan toiminnan merkittävä vähentäminen yhteisössä yhteisön toimijoiden eduksi.
- 197 Kantaja esittää, että asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että vuoden 1993 järjestelmällä saatiin mahdollisesti loukata syrjintäkiellon periaatetta. Kuitenkin todettuaan, että vuoden 1993 järjestelmällä oli luotu hyväksyttävä tasapaino kyseessä olevien eri tuottajaluokkien intressien välille, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei mainittua periaatetta ollut loukattu. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi mainitun tuomion 74 kohdassa, että toimijoiden erilainen kohtelu ”kuuluu kuitenkin erottamattomasti aiemmin erillisten markkinoiden yhdentämistavoitteeseen”. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti tämän ajatuskulun asiassa C-122/95, Saksa vastaan neuvosto 10.3.1998 antamansa tuomion 63–65 kohdassa (Kok. 1998, s. I-973).
- 198 Nyt esillä olevan asian tilanne on kantajan mukaan erilainen. Vuoden 1999 järjestelmä annettiin viisi vuotta sen jälkeen, kun markkinoiden yhdentäminen oli vuonna 1993 toteutettu luomalla banaanian alan yhteinen markkinajärjestely. Mainitun ajanjakson aikana yhteisön toimijoilla ja AKT-maiden toimijoilla oli mahdollisuus hyötyä niille myönnetyistä kilpailueduista. Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) esittämä pääasiallinen perustelu, jonka nojalla se totesi, ettei kyseessä ollut syrjintä, ei kantajan mukaan enää vuoden 1999 järjestelmän toteuttamisesta lähtien ole ollut pätevä.
- 199 Kantaja katsoo, että asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) esitetyn analyysin soveltaminen suoraan nyt esillä olevan asian olosuhteisiin johtaisi siihen, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) toteaman vuoden 1993 järjestelmässä vallinneen toimijoiden tilanteiden välisen erilaisuuden katsotaan edelleen olevan olemassa vuoden 1999 järjestelmässä. Tämä edellyttää vielä sitä, että vuoden 1999 järjestelmä on tosiasiallisesti jatkoa vuoden 1993 järjestelmälle. Kantaja korostaa, että komissio väittää päinvastoin, että vuoden 1999 järjestelmä on täysin erilainen kuin vuoden 1993 järjestelmä. Mikäli tilanne on näin, asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) annettua ratkaisua ei voida soveltaa vuoden 1999 järjestelmään.

- 200 Kantaja väittää joka tapauksessa, että on ilmeisen selvää, että toimijoiden tilanne ei ollut sama ennen vuoden 1993 järjestelmää ja vuoden 1999 järjestelmässä. Markkinat ovat muuttuneet merkittävästi asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) annetun tuomion jälkeen. Ennen vuotta 1993, toimijat, jotka sittemmin muodostivat B-luokan, eivät eräissä maissa voineet tuoda banaaneja Latinalaisesta Amerikasta rajoituksitta. Kantaja esittää, että asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että mainitun epäedullisen tilanteen vuoksi niitä voitiin kohdella eri lailla. Mainituille tuottajille siten myönnettyillä eduilla oli merkittävä vaikutus markkinoihin. Vuoden 1993 järjestelmässä useat A-luokkaan kuuluneet toimijat ostivat B-luokkaan kuuluneita toimijoita saadakseen näiden tuontitodistukset. Käänteisesti eräät B-luokkaan kuuluneet toimijat pyrkivät laajentamaan toimintaansa Latinalaisen Amerikan banaanimarkkinoille ostamalla A-luokkaan kuuluvia toimijoita.
- 201 Kantaja ei myöskään hyväksy väitettä, jonka mukaan vuoden 1993 järjestelmän selkiyttäminen ei voi olla syrjivä, koska eräät A-luokkaan kuuluvat ensisijaiset tuojat ovat hankkineet määräysvallan B-luokkaan kuuluvista tuottajista ja saaneet näin tuontitodistuksia. Kantaja korostaa, että mainittu väite on jo WTO:n puitteissa hylätty välimiesten 9.4.1999 antamalla päätöksellä (5.69 kohta). Ensisijaisten tuojien edellä mainittu reaktio oli niihin sovelletuista syrjivistä toimenpiteistä aiheutunut normaali ja välitön seuraus.
- 202 Kantaja katsoo lopuksi, että syitä, joiden johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi asetusta N:o 2362/98 vastaan esitetyn syrjintään perustuneen kanneperusteen edellä mainitussa asiassa Bocchi Food Trade International vastaan komissio, ei voida soveltaa nyt esillä olevaan asiaan. Mainitussa asiassa kyseessä ollut kanneperuste koski pienten yritysten ja monikansallisten yritysten välistä väitettyä syrjintää. Koska tällä seikalla ei ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa, kantaja katsoo, että edellä mainittu asia Bocchi Food Trade International vastaan komissio ei ole merkityksellinen kyseisen seikan osalta.

- 203 Komissio ei hyväksy kantajan esittämiä väitteitä. Oikeuskäytännössä on jo selkeästi vahvistettu, että rajoitukset, jotka koskevat mahdollisuuksia tuoda kolmansien maiden banaaneja, kuuluvat erottamattomana osana banaanian yhteiseen markkinajärjestelyyn, ja hylätty vuoden 1993 ja vuoden 1999 järjestelmän syrjivyyteen perustuvat väitteet (asia Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 82 kohta ja em. asia *Bicchi Food Trade International v. komissio*, tuomion 81 kohta).
- 204 Komissio ei hyväksy kantajan väitettä, jonka mukaan olosuhteet, jotka vallitsivat silloin, kun asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) annettiin tuomio, eroavat nyt esillä olevan asian olosuhteista. Komissio kiistää myös sen, että julkisasiamies Gulmannin asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) esittämä edellä mainittu ratkaisuehdotus olisi merkityksellinen nyt ratkaistavana olevassa asiassa.
- 205 WTO:n päätösten merkityksellisyydestä vuoden 1999 järjestelmän syrjivään luonteeseen nähden komissio väittää, että itse ”syrjinnän” käsite WTO:n oikeussäännöissä ei ole sama kuin vastaava yhteisön oikeudessa käytetty käsite. Sellaista erilaista kohtelua, joka on ainoastaan automaattinen seuraus kolmansista maista tapahtuvien tuontien erilaisesta kohtelusta, ei voida pitää syrjivänä (asia 52/81, *Faust v. komissio*, tuomio 28.10.1982, Kok. 1982, s. 3745, 25 kohta).

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 206 Väitettä, jonka mukaan vuoden 1999 järjestelmällä pyrittiin kantajan vahingoksi saattamaan edullisempaan asemaan yhteisön tuottajat, jotka olivat erikoistuneet yhteisöstä tai AKT-valtiosta peräisin olevien banaanien kauppaan, ei voida hyväksyä.

207 Mitä tulee syrjintään, jota väitettiin olevan Latinalaisesta Amerikasta peräisin olevien banaanien kaupan erikoistuneiden toimijoiden ja yhteisöstä tai AKT-valtioista peräisin olevien banaanien kaupan erikoistuneiden toimijoiden välillä, on muistutettava, että vaikka oletettaisiin, että asetuksella N:o 2362/98 vaikutettiin eri tavalla mainittuihin luokkiin kuuluneiden toimijoiden tilanteisiin, tässä ei ole kyseessä syrjivä kohtelu, koska kyseisenlainen kohtelu kuuluu erottamattomasti yhteisön markkinoiden yhdentämistavoitteeseen (Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 74 kohta ja em. asia Bocchi Food Trade International, tuomion 75 kohta).

208 Ennen banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn luomista mainittujen kahden toimijaluokan välinen tilanne ei ollut verrattavissa. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan "banaanialalle yhteisössä oli ominaista toisaalta avoimien kansallisten markkinoiden, joilla lisäksi sovellettiin toisistaan poikkeavia sääntöjä, ja toisaalta suojeltujen kansallisten markkinoiden samanaikainen esiintyminen". Yhteisöjen tuomioistuin totesi siten seuraavaa:

"Avoimilla kansallisilla markkinoilla taloudelliset toimijat saattoivat hankkia kolmansien maiden banaaneja ilman määrällisiä rajoituksia. Saksan markkinoilla tuojille oli myönnetty jopa tullittomuus banaanipöytäkirjan perusteella säännöllisesti mukautetun kiintiön rajoissa. Suojelluilla kansallisilla markkinoilla yhteisön banaaneja ja perinteisiä AKT-banaaneja kaupan pitävät taloudelliset toimijat saattoivat sitä vastoin olla varmoja tuotteidensa menekistä ilman kilpailukykyisempien kolmansien maiden banaanien jälleenmyyjien tahoilta tulevaa kilpailua. — Yhteisön banaanien ja AKT-banaanien myyntihinta oli huomattavasti korkeampi kuin kolmansien maiden banaanien myyntihinta" (asia Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 70–72 kohta).

209 Vaikka vuoden 1993 järjestelmällä onkin vaikutettu eri tavalla mainittuihin luokkiin kuuluneisiin taloudellisiin toimijoihin, yhteisöjen tuomioistuin katsoi silti, että "tällainen erilainen kohtelu kuuluu kuitenkin erottamattomasti aiemmin erillisten markkinoiden yhdentämistavoitteeseen, kun otetaan huomioon, että kyseisten

taloudellisten toimijoiden luokkien tilanteet olivat erilaiset ennen yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoa”. Yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että ”asetuksen [N:o 404/93] tarkoituksena on yhteisön tuotannon ja perinteisen AKT-valtioiden tuotannon menekin turvaaminen, mikä edellyttää tietyn tasapainon saavuttamista kyseisten toimijaryhmien välillä” (asia Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 74 kohta).

- 210 Kantaja väittää pääasiallisesti, että olosuhteita, joiden johdosta yhteisöjen tuomioistuin päätyi edellä kuvatuunlaiseen johtopäätökseen, ei enää vuoden 1999 järjestelmän toteuttamisen osalta voida soveltaa, koska avointen ja suojattujen markkinoiden yhdentäminen oli selkeästi saavutettu. Kantaja vetoaa tältä osin komissio lausuntoon, jonka mukaan ”yhteisen markkinajärjestelyn perimmäiset tavoitteet on suurimmalta osin saavutettu, sillä useat kansalliset markkinat on yhdistetty yhtenäismarkkinoiksi, markkinatarjonta on määrällisesti tasapainossa ja hinnat ovat kohtuullisia kuluttajien sekä yhteisön ja AKT-maiden tuottajien kannalta” (Tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 7/2002 banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn varainhoidon moitteettomuudesta sekä komission vastaukset, s. 27 (EYVL 2002, C 294, s. 1), jäljempänä tilintarkastustuomioistuimen kertomus). Kantaja vetoaa myös komission tilaamaan Arthur D. Little -nimisen toimiston 22.6.1995 päivättyyn erityisselvitykseen (jäljempänä Arthur D. Littlen selvitys).
- 211 Pitää paikkansa, että banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn luomisen johdosta ja niiden viiden vuoden kuluessa, joiden aikana vuoden 1993 järjestelmä oli voimassa, yhteisön banaanimarkkinat ovat muuttuneet merkittävästi, kuten todetaan sekä tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa olevissa komission lausunnoissa että Arthur D. Littlen selvityksessä. Viimeksi mainitussa (s. 46 ja 47) todetaan muun muassa, että ”yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoaminen on mahdollistanut kansallisten markkinoiden avaamisen ja aiheuttanut yhteisön sisäisen kaupankäynnin räjähdysmäisen kasvun” ja lisäksi ”mahdollistanut Latinalaisen Amerikan banaanien tulemisen markkinoille perinteisesti suojelluissa maissa tuontirajoituksia poistamalla ja antamalla B-luokkaan kuuluville toimijoille mahdollisuuden tuoda dollaribanaaneja”. Samassa selvityksessä todetaan yhteisen markkinajärjestelyn yhteisöstä ja AKT-valtioista peräisin olevien banaanien menekkiä koskevan tavoitteen osalta, että mainittujen banaanien tuotanto ”on alkua Pohjois-Euroopan

markkinoille pääsyyn” ja että tällainen ”alkuperän mukaan tapahtuvan tuonnin sekoittumisilmiö kaikissa maissa on eräs toinen osoitus todellisten yhtenäismarkkinoiden syntymisestä”.

212 Tästä huolimatta banaanialan kehityksellä, joka seurasi asetuksella N:o 404/93 täytäntöönpannusta yhteisestä markkinajärjestelystä, ei voida asettaa kyseenalaiseksi vuoden 1999 järjestelmän antamisen yhteydessä tehtyjä lainsäädännöllisiä valintoja, kuten kuhunkin luokkaan kuuluvien toimijoiden erilaista kohtelua. Vaikka vuoden 1993 järjestelmästä ja vuoden 1999 järjestelmästä aiheutuneet yhteisen markkinajärjestelyn toiminnalliset yksityiskohdat ovatkin erilaisia, kansallisten markkinoiden yhdistämistä ja yhteisöstä ja AKT-valtioista peräisin olevien banaanien menekkiä koskevat tavoitteet pysyivät ennallaan. Asetuksen N:o 1637/98 säännöksillä ei nimittäin muutettu mainittuja tavoitteita, vaan kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan järjestelmän (asetuksen N:o 4004/93 IV osasto) osalta kyseisillä säännöksillä muutettiin ainoastaan toiminnallisia yksityiskohtia. Näin ollen Latalalaisen Amerikan banaanien kauppiaan erikoistuneiden toimijoiden ja yhteisön banaanien tai AKT-banaanien kauppiaan erikoistuneiden toimijoiden välinen erilainen kohtelu vuoden 1999 järjestelmässä kuuluu edelleen erottamattomasti banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteisiin. Tällaisissa olosuhteissa eri luokkiin kuuluvien toimijoiden erilaisella kohtelulla ei loukata syrjintäkiellon periaatetta tavalla, josta voisi aiheutua yhteisön vastuu.

213 Kantajan niiden väitteiden osalta, jotka perustuvat välimiesten 9.4.1999 tekemässä päätöksessä mainittuun, asetuksen N:o 2362/98 eräiden säännösten syrjivyyteen, ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä esitetyistä arvioinneista ilmenee, ettei kantaja voi vedota WTO-sopimusten sääntöjen rikkomiseen, koska Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytykset eivät täyty nyt esillä olevassa asiassa. Joka tapauksessa komissio väittää paikkansapitävästi, että välimiesten mainitsema syrjintä koskee yhtäältä yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneiden banaanin jakelijoiden kohtelemista eri tavalla kuin niiden yhteisöön sijoittautuneita kilpailijoita ja toisaalta tariffikiintiöiden kansallisten alakiintiöiden jakamista eräiden Latalalaisen Amerikan maiden kesken. Tämän seurauksena kyseessä eivät ole tilanteet, jotka voivat kuulua yhteisössä sovellettavan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamisalaan (ks. vastaavasti em. asia Faust v. komissio, tuomion 25 kohta).

214 Tämän johdosta on todettava, että kun otetaan huomioon komissiolla ollut laaja harkintavalta, se ei ole loukannut syrjintäkiellon periaatetta tavalla, josta voisi aiheutua yhteisön vastuu.

215 Näin ollen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa, joka koskee elinkeinovapautta

Asianosaisten lausumat

216 Kantaja katsoo, että elinkeinovapauden periaatteen loukkaaminen on suora seuraus banaanian alan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteesta. Asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi 87 kohdassa, että vuoden 1993 järjestelmällä ei loukattu mainittua periaatetta. Kantaja väittää kuitenkin, että edellä mainittuun yhteisöjen tuomioistuimen tuomioon johtaneiden tosiseikkojen aikana vallinnut tilanne on erilainen kuin vuoden 1999 järjestelmän aikana vallinnut tilanne.

217 Kantaja korostaa lisäksi sitä seikkaa, että asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin perusti arviointinsa myös esillä olleiden intressien väliseen tasapainoon ratkaistakseen kanneperusteen, joka perustui elinkeinovapauden periaatteen loukkaamiseen. Yhteisöjen tuomioistuin selvitti itse asiassa sen, että ”vastasivatko [vuoden 1999 järjestelmällä] käyttöön otetut rajoitukset yhteisön yleisen edun mukaisia tavoitteita ja loukattiinko niillä kyseisen oikeuden keskeistä sisältöä”.

- 218 Kantaja väittää, että vuoden 1999 järjestelmän tavoitteena on yhtäältä yhteisön banaanien ja AKT-banaanien myynnin edistäminen ja toisaalta banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn saattaminen yhteensopivaksi WTO:n sääntöjen kanssa. Tuontitodistusten myöntämisyjärjestelmä ja maakohtainen jakaminen eivät kuitenkaan vuoden 1999 järjestelmässä vastaa mainittuja tavoitteita. Mainituilla kahdella tekijällä kuitenkin rajoitetaan aiempaa järjestelmää kovemmin kantajan vapautta harjoittaa elinkeinoaan. Tästä seuraa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) antaman tuomion 82–86 kohdassa esittämien arviointien perusteella, että asetuksella N:o 2362/98 rikottiin yhteisön yleisen edun ja kantajan omien etujen välinen tasapaino.
- 219 Komissio ei hyväksy kantajan esittämiä väitteitä. Kantaja jättää huomiotta vuoden 1999 järjestelmällä tavoitellun markkinoiden yhdentämistavoitteen. Oikeuskäytännössä on jo hylätty vastaavanlaiset kanneperusteet (asia Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 82 kohta ja asia T-521/93, Atlanta ym. v. Euroopan yhteisö, tuomio 11.12.1996, Kok. 1996, s. II-1707, 62–64 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 220 On muistettava, että elinkeinovapautta voidaan rajoittaa muun muassa yhteisellä markkinajärjestelyllä, kunhan rajoitukset tosiasiaassa palvelevat yleisen edun mukaisia yhteisön tavoitteita eikä niillä puututa tähän vapauteen tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin näin suojattujen oikeuksien keskeistä sisältöä (asia 265/87, Schröder, tuomio 11.7.1989, Kok. 1989, s. 2237, Kok. Ep. X, s. 109, 15 kohta). Niinpä yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että asetuksesta N:o 404/93 aiheutuva kolmansien maiden banaaneja perinteisesti kaupan pitävien toimijoiden elinkeinovapautteen kohdistuva rajoitus palvelee yhteisön yleisen edun mukaisia tavoitteita eikä sillä loukata kyseisen oikeuden keskeistä sisältöä (asia Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 87 kohta).

- 221 Kuten nyt esillä olevan kanneperusteen ensimmäisen osan yhteydessä todettiin, vuoden 1999 järjestelmällä tavoitellaan asetuksen N:o 404/93 mukaisia yleiseen etuun perustuvia tavoitteita niitä muuttamatta, eli kansallisten markkinoiden yhdentämistä ja yhteisön banaanien ja AKT-banaanien menekkiä. Kyseisten tavoitteiden valossa on katsottava, että banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulemisesta aiheutuneen niiden taloudellisten edellytysten perusteella, joihin kantaja vetoaa, ei voida katsoa, että kantajan oikeuksia olisi loukattu sellaisella tavalla, jota ei voida hyväksyä ja joka ei vastaa edellä mainittuja yleisen edun mukaisia tavoitteita.
- 222 Lisäksi on todettava, että noudattaakseen WTO:n yhteydessä hyväksymiään yleisiä velvoitteita, yhteisö — säilyttäen edelleen perinteisten kauppavirtojen huomioon ottamiseen perustuvan niin sanotun ”perinteiset/uudet tuojat” -menettelyn (asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98, 19 artiklan 1 kohta) — lakkautti vuoden 1999 järjestelmässä toimijoiden toimialaan perustuvat luokat ja tehtävät ja lisäsi uusien tulokkaiden käytettävissä olevien todistusten määrää.
- 223 Näin ollen kanneperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana.

Kanneperusteen kolmas osa, joka koskee suhteellisuusperiaatetta

Asianosaisten lausumat

- 224 Kantaja väittää, että asiassa Saksa vastaan neuvosto (banaanit) annetun tuomion mukaan asetus N:o 2362/98 voidaan todeta suhteellisuusperiaatteen vastaiseksi ainoastaan, jos kyseisellä asetuksella täytäntöönpannut toimenpiteet ovat ”ilmeisen soveltumattomia” tavoiteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Nyt esillä olevassa

asiassa asetus N:o 2362/98 on ilmeisen soveltumaton vuoden 1999 järjestelmän tavoitteiden — eli yhteensopivuus WTO:n sääntöjen kanssa ja AKT-banaanien ja yhteisön banaanien myynnin edistäminen — kanssa. WTO on itse asiassa jo todennut, että todistusten jakamista ja maakohtaista jakoa koskevat järjestelmät ovat ristiriidassa vuoden 1994 GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen määräysten kanssa. Lisäksi kyseiset toimenpiteet ovat vähemmän edullisia yhteisön banaanille ja AKT-banaanille kuin eräille yhteisön kauppiaalle, joille on voitu myöntää tuontitodistuksia. Tämän seurauksena asetuksella N:o 2362/98 loukataan kantajan mukaan suhteellisuusperiaatetta.

- 225 Komissio katsoo, että kyseiset väitteet ovat läheisesti yhteydessä kanneperusteeseen, joka perustuu ristiriitaan WTO:n oikeussääntöjen kanssa, ja väitteet ovat näin ollen merkityksettömiä. Kaiken päätteeksi vuoden 1999 järjestelmällä ei loukata suhteellisuusperiaatetta. Mainittu järjestelmä on osa politiikkaa, jonka tarkoituksena on suosia yhteisön banaanien ja AKT-banaanien tuotantoa. Sekä tuontitodistusten myöntämistä että maakohtaista jakoa koskevilla säännöksillä pyritään kyseiseen tavoitteeseen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 226 Heti aluksi on ensimmäisen kanneperusteiden yhteydessä todetun mukaisesti hylättävä kantajan väitteet, jotka perustuvat asetuksen N:o 2362/98 ja WTO-sopimusten väliseen ristiriitaan.
- 227 Tämän jälkeen on muistutettava, että silloin, kun arvioidaan, onko jokin yhteisön oikeuden säännös suhteellisuusperiaatteen mukainen, on tutkittava, ovatko säännöksen tavoitteet toteutettavissa siinä säädettyjen keinojen avulla ja ylitetäänkö näillä keinoilla se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi (asia C-183/95, Affish, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4315, 30 kohta).

- 228 Yhteisen maatalouspolitiikan alalla yhteisön lainsäätäjällä on laaja harkintavalta, joka perustuu siihen, että sille on EY 34 ja EY 37 artiklassa annettu poliittisluonteisia tehtäviä. Yhteisöjen tuomioistuin on itse asiassa todennut, että yhteisen maatalouspolitiikan alaan kuuluva toimenpide voidaan katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, jos kyseinen toimenpide on ilmeisen soveltumaton toimivaltaisen toimielimen tavoittelemien päämäärien saavuttamiseen. Tämä tuomioistuinvalvontaa koskeva rajoitus on erityisen välttämätön, jos neuvosto ja komissio joutuvat yhteistä markkinajärjestelyä toteuttaessaan sovittamaan yhteen erilaisia etuja ja näin ollen tekemään valintoja omaan vastuualueeseensa kuuluvien poliittisten vaihtoehtojen välillä (asia Saksa v. neuvosto (banaanit), tuomion 89 ja 90 kohta).
- 229 Kolmansien valtioiden kanssa käytävään kauppaan sovellettavan järjestelmän yksityiskohtaisten soveltamissääntöjen ja erityisesti tariffikiintiöiden hallinnoinnin osalta komissio on antaessaan asetuksen N:o 2362/98 pyrkinyt sovittamaan yhteen banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteisiin erottamattomasti kuuluvat päämäärät ja yhteisölle WTO-sopimuksista sekä Lomé'n sopimuksesta aiheutuvien kansainvälisten sitoumusten noudattamisvelvollisuuden, noudattaen kuitenkin samalla neuvoston toivomusta siitä, että tariffikiintiöitä hallinnoidaan käyttämällä perinteisen kaupankäynnin huomioon ottavaa menettelyä (asetuksen N:o 404/93 19 artikla, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1637/98).
- 230 On todettava, että kantaja ainoastaan väittää asetuksen N:o 2362/98 säännösten, joilla säännellään tuontitodistusten myöntämistä ja tariffikiintiöiden kansallisten alakiintiöiden jakoa, olevan ilmeisen soveltumattomia muttei kuitenkaan osoita, että kyseiset toimenpiteet ovat ilmeisen soveltumattomia asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi ja että niillä ylitetään se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
- 231 Koska kantaja ei ole esittänyt näyttöä ilmeisestä soveltumattomuudesta, kanneperusteen kolmas osa on hylättävä.

- 232 Tästä seuraa, että kantaja ei ole kolmannella kanneperusteellaan osoittanut sellaisen lainvastaisen toiminnan olemassaoloa, jonka perusteella yhteisölle aiheutuisi sopimussuhteen ulkopuolinen vahingonkorvausvastuu.

5. Neljäs kanneperuste, joka perustuu kansainvälisen oikeuden mukaisten vilpittömän mielen ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamiseen

Asianosaisten lausumat

- 233 Kantaja väittää, että antamalla asetuksen N:o 2362/98 ja pitämällä sen voimassa komissio on loukannut kansainvälisen oikeuden mukaista vilpittömän mielen periaatetta. Se muistuttaa, että mainitun periaatteen sisältö on 23.5.1969 tehdyn valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (Recueil des traités des Nations Unies, vol. 788, s. 354; SopS. 33/1980) 26 artiklan mukaan seuraava: ”Jokainen voimassa oleva valtiosopimus on sen osapuolia sitova, ja se on pantava täytäntöön vilpittömässä mielessä.” Yhteisö on Banaanit III -kiistassa ilmeisen selvästi loukannut kyseistä periaatetta.
- 234 Esittämillään lausunnoilla ja huomautuksilla yhteisö on selvästi vahvistanut toistuvasti, että sen tarkoituksena oli panna vilpittömässä mielessä täytäntöön DSB:n päätökset ja suositukset (ks. WTO, status report by the European Communities: asiakirjat WT/DS27/17, 13.7.1998; WT/DS27/17/Add. 1, 9.9.1998; WT/DS27/17/Add. 2, 9.10.1998 ja WT/DS27/17/Add. 3, 13.11.1998; DSB:n 22.1.1998 pitämän kokouksen pöytäkirja, asiakirja WT/DSB/M/41, 26.2.1998).
- 235 Mainitut lausunnot eivät kuitenkaan kantajan mukaan kestä tarkastelua. Se katsoo, että vuoden 1999 järjestelmällä ei pyritty korjaamaan virheitä, joita WTO oli todennut olevan vuoden 1993 järjestelmässä. Yhteisö ei suinkaan noudattanut

WTO:n elinten tekemiä päätöksiä, vaan pyrki puhtaasti muodollisten muutosten avulla pitämään ennallaan vuoden 1993 järjestelmästä aiheutuvan lainvastaisen tilanteen. Tällaisella toiminnalla itsessään loukataan vilpittömän mielen periaatetta. Yhteisö on kantajan mukaan pyrkinyt viivyttävillä toimenpiteillä irtautumaan sillä WTO:n oikeussääntöjen nojalla olevista velvoitteista ja käyttänyt väärin lainsäädäntönsä monimutkaisuutta johtaakseen kauppakumppaneitaan harhaan WTO:n puitteissa.

- 236 Kantajan mukaan edellä esitettyjen väitteiden merkitystä ei voida heikentää millään seikalla. Ensinnäkin maakohtaisen jakamisen osalta komissio ei voi väittää toimineensa vilpittömässä mielessä. Kantaja muistuttaa esittäneensä aiemmin, että neljän Latinalaisen Amerikan valtion kanssa käytyjen neuvottelujen epäonnistuminen ei mitenkään velvoittanut komissiota ottamaan asetuksessa N:o 2362/98 käyttöön maakohtaista jakamisjärjestelmää, joka oli vastaavanlainen kuin vuoden 1993 järjestelmässä voimassa ollut alakiintiöjärjestelmä.
- 237 Toiseksi, se seikka, että yhteisö osallistui välimiesoikeusmenettelyihin ja päätösten täytäntöönpanoon asiassa Banaanit III, ei ole näyttö vilpittömästä mielestä. Kyse on ainoastaan siitä, että yhteisö käyttää puolustautumisoikeuksiaan. Kantaja korostaa tältä osin, ettei yhteisö pitänyt tarpeellisena valituksen tekemistä paneelin 6.4.1999 päivätystä raportista, jossa todettiin vuoden 1999 järjestelmän olevan ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa.
- 238 Kolmanneksi, yhteisön URD:n 21 artiklan 5 kohdan nojalla vireille panema menettely, joka johti paneelin 12.4.1999 päivätyyn raporttiin (WT/DS27/RW/EEC), ei ole merkityksellinen nyt esillä olevassa asiassa tai ei ainakaan ole näyttö yhteisön vilpittömästä mielestä. Kantaja esittää, että mainitussa menettelyssä oli kyse pyynnöstä, jolla vaadittiin vuoden 1999 järjestelmän toteamista yhdenmukaiseksi WTO-sopimusten kanssa siihen saakka, kunnes URD:n nojalla toisin päätetään. Kantajan mukaan menettelyssä ei ollut suoranaisesti kyse vuoden 1999 järjestelmän yhteensoveltuvuudesta WTO:n sääntöjen kanssa. Paneelilla ei ollut mahdollisuuksia vastata tuohon kysymykseen, koska yhteisö ei ollut esittänyt riittävästi seikkoja,

joiden perusteella asia olisi voitu ratkaista. Mainitusta raportista ilmenee kuitenkin selkeästi, että komissio empi keskustelun aloittamista vuoden 1999 järjestelmän yhteensoveltuvuudesta WTO:n sääntöjen kanssa.

- 239 Lisäksi kantaja katsoo, että yhteisö on väärinkäyttänyt menettelyä. Oikeudellisen tilanteensa heikkoudesta huolimatta yhteisö on jatkuvasti vältellyt velvollisuuksiaan väittämällä toistuvasti, että sen lainsäädäntö — pinnallisten muutosten varjolla — on WTO:n sääntöjen mukainen. Tällaisen asenteen johdosta useat WTO:n jäsenet ovat joutuneet saattamaan toistuvasti asioita DSB:n ratkaistavaksi, mistä on aiheutunut tarpeetonta suhteiden kiristymistä.
- 240 Kantaja katsoo lopuksi, että sillä on mahdollisuus vedota siihen, että yhteisö on loukannut kansainvälisen oikeuden mukaista vilpittömän mielen periaatetta. Kantaja vetoaa tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-162/96, Racke, 16.6.1998 antamaan tuomioon (Kok. 1998, s. I-3655; jäljempänä asia Racke) ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-115/94, Opel Austria vastaan neuvosto, 22.1.1997 antamaan tuomioon (Kok. 1997, s. II-39) sekä esittää kaksi huomautusta mainitun oikeuskäytännön merkityksellisyydestä.
- 241 Ensinnäkin kantaja myöntää, että asiassa Racke annetun tuomion mukaan yksityinen voi vedota kansainvälisen oikeuden sääntöihin ainoastaan, kun kyseessä on ”normien soveltamisedellytyksien ilmeisen vääriä arviointi”. Se väittää, että komissio on nyt esillä olevassa asiassa tehnyt ensimmäisen ilmeisen arviointivirheen antaessaan asetuksen N:o 2362/98, kuten ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä esitetystä perusteluista ilmenee. Tämän jälkeen komissio on tehnyt toisen vastaavanluontaisen arviointivirheen jättämällä kumoamatta vuoden 1999 järjestelmän sen jälkeen, kun paneelin 6.4.1999 päivätty raportti, jossa vahvistettiin vuoden 1999 järjestelmän ristiriita WTO:n sääntöjen kanssa, hyväksyttiin lopullisesti.
- 242 Toiseksi kantaja huomauttaa, että sillä seikalla, että asiassa Racke ja edellä mainitussa asiassa Opel Austria vastaan neuvosto annetuissa tuomioissa oli kyse kansainvälisistä sopimuksista, joilla saattoi olla välitön oikeusvaikutus, ei ole

vaikutusta mainittujen tuomioiden merkitykseen nyt esillä olevassa asiassa. Se korostaa, että noissa tuomioissa, samoin kuin Nakajima-tuomiossa, kyseessä olivat tilanteet, joissa yhteisö oli sitoutunut noudattamaan kansainvälisoikeudellista velvoitetta. Yhteisöjen tuomioistuin on kantajan mukaan arvioinut, että vaikka kyseessä olleilla sopimuksilla ei ollutkaan välitöntä oikeusvaikutusta, kansainvälisoikeudellisella velvollisuudella saattoi olla vaikutuksia taloudellisten toimijoiden oikeudelliseen tilanteeseen, mitä toimielimet eivät voineet jättää huomioimatta. Kantaja väittää, että asiassa Racke antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että vaikka yhteisö voikin yksipuolisesti lakata soveltamasta kansainvälistä sopimusta, jolla on välitön oikeusvaikutus, se ei voi toimia vastoin rebus sic stantibus-periaatetta loukkaamatta edellä mainittujen toimijoiden perusteltua luottamusta (ks. erityisesti julkisasiamies Jacobsin asiassa Racke esittämä ratkaisuehdotus, Kok. 1998, s. I-3659, 86–90 kohta ja kyseisen tuomion 47 kohta).

- 243 Kantaja katsoo, että edellä esitetty tulkinta asiassa Racke ja edellä mainitussa asiassa Opel Austria vastaan neuvosto annetuista tuomioista on vahvistettu Bioteknologia-tuomiolla. Kantaja muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on mainitun tuomion 54 kohdassa todennut seuraavaa:

”Vaikka katsottaisiin, kuten neuvosto on esittänyt, että [biologista monimuotoisuutta koskeva Rio de Janeirossa 5.6.1992 allekirjoitettu yleissopimus, joka on hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta 25.10.1993 tehdyllä neuvoston päätöksellä 93/626/ETY (EYVL L 309, s. 1)] sisältää määräyksiä, joilla ei ole välitöntä oikeusvaikutusta eli jotka eivät luo oikeuksia, joihin yksityiset voivat suoraan vedota tuomioistuimissa, tämä seikka ei estä tuomioistuihin tutkimasta, onko niitä velvollisuuksia noudatettu, joita yhteisöllä on tämän sopimuksen sopimuspuolena [ks. asia Racke, tuomion 45, 47 ja 51 kohta].”

- 244 Kantajan mukaan edellä mainitun oikeuskäytännön kulmakivi on se seikka, että siinä myönnetään kansainvälisille sopimuksille, joihin yksityiset eivät lähtökohtaisesti voi vedota, koska ne eivät joko ole vielä tulleet voimaan (em. asia Opel Austria v. neuvosto) tai koska ne ovat kyllä voimassa mutta niiden soveltaminen on keskeytetty (asia Racke) taikka koska niillä luonteensa vuoksi ei ole välitöntä oikeusvaikutusta (Nakajima-tuomio), — rajoitetusti ja poikkeuksellisesti — vaikutuksia. Nakajima-oikeuskäytäntö on ainoastaan yksi erityinen sovellus asiassa Racke ja edellä mainitussa asiassa Opel Austria vastaan neuvosto annettujen tuomioiden taustalla olevasta yleisestä periaatteesta.

245 Komissio ei hyväksy näitä väitteitä. Sen mukaan kantaja ei voi vedota *pacta sunt servanda* -periaatteeseen, koska yhteisö on toiminut vilpittömässä mielessä tekemättä ilmeistä arviointivirhettä ja koska kantajalla ei voi olla mitään sellaista perusteltua luottamusta tai oikeutta, johon voitaisiin vedota suoraan mainitun periaatteen nojalla.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

246 Kantaja väittää, että yhteisö on loukannut *pacta sunt servanda* -periaatetta, joka on jokaisen oikeusjärjestyksen ja erityisesti kansainvälisen oikeuden perusperiaate. Kansainvälisessä oikeudessa mainittu periaate — joka on kodifioitu Wienin yleissopimuksen 26 artiklaan — merkitsee sitä, että kaikki valtiosopimukset sitovat sopimuspuolia, joiden on pantava ne täytäntöön vilpittömässä mielessä.

247 Nämä väitteet ovat täten yhteneväisiä ensimmäisen kanneperusteen osalta esitettyjen väitteiden kanssa, koska kantaja vetoaa siihen, ettei yhteisö ole pannut täytäntöön WTO-sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Näin ollen ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä esitetyn arvioinnin perusteella on katsottava, että mainitut väitteet eivät voi menestyä. Kantaja ei ole nyt esillä olevassa asiassa osoittanut, että Nakajima-oikeuskäytännön soveltamisedellytykset täyttyvät.

248 Vaikka oletettaisiin, että nyt esillä olevaa kanneperustetta voidaan tulkita siten, että sillä pyritään osoittamaan, että vaikka yhteisö ei olekaan rikkonut sille WTO-sopimusten perusteella kuuluvia velvoitteita, se ei kuitenkaan ole toiminut vilpittömässä mielessä, kanneperuste on silti hylättävä. Wienin yleissopimuksen 26 artiklassa esitetty periaate on kansainvälisen oikeuden periaate, johon kantaja ei nyt esillä olevassa asiassa voi vedota, kun otetaan huomioon se, että sillä kansainvälisellä sopimuksella, jonka vilpittömässä mielessä tapahtuneen täytäntöönpanon kantaja riitauttaa, ei ole välitöntä oikeusvaikutusta.

249 Ensinnäkään kantaja ei voi vedota edukseen edellä mainitussa asiassa Opel Austria vastaan neuvosto annetusta tuomiosta seuranneeseen oikeuskäytäntöön. Kyseinen oikeuskäytäntö ei ole olennainen nyt esillä olevan asian kannalta, koska mainitussa tuomiossa ei ollut kyse pacta sunt servanda -periaatteesta vaan Wienin yleis-sopimuksen 18 artiklasta, jossa kielletään tekemästä tyhjäksi kansainvälisten sopimusten sitovuutta ryhtymällä kyseisen sopimuksen perustavanlaatuisten periaatteiden vastaisiin toimenpiteisiin juuri ennen sopimuksen voimaantuloa.

250 Toisekseen kantaja ei voi vedota edukseen asiassa Racke annettuun tuomioon. Mainitussa tuomiossa (51 kohta) yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ”yksittäisen oikeussubjektin vaatiessa tuomioistuimessa suoraan kolmannen maan kanssa tehtyyn sopimukseen perustuvien oikeuksiensa toteuttamista, siltä ei saada evätä oikeutta asettaa sellaisen asetuksen pätevyys kyseenalaiseksi, joka keskeyttämällä tuossa sopimuksessa määrättyjen kaupallisten myönnytysten soveltamisen estää tätä toteuttamasta oikeuksiaan ja kiistämästä asetuksen pätevyyttä vetoamalla sopimuksen lakkaamista tai sen soveltamisen keskeyttämistä koskevan kansainvälisen tapaoikeuden sääntöihin perustuviin velvoitteisiin”. Nyt esillä olevassa asiassa kantaja ei kuitenkaan vetoa poikkeuksena pacta sunt servanda -periaatteeseen kansainvälisen tapaoikeuden sääntöihin, jotka koskevat olosuhteiden perustavanlaatuisen muutoksen johdosta tapahtuvaa sopimuksen lakkaamista tai sen soveltamisen keskeyttämistä. Lisäksi vastoin asiassa Racke (tuomion 34 kohta) kyseessä ollut kansainvälistä sopimusta, WTO-sopimusten määräyksillä ei lähtökohtaisesti pyritä myöntämään yksityisille oikeuksia, joihin ne voivat vedota tuomioistuimissa.

251 Lopuksi on hylättävä myös Bioteknologia-tuomion merkityksellisyys. Kyseisessä asiassa kansainvälisen oikeuden loukkaamiseen perustunut kanneperuste ei niinkään kohdistunut siihen, että ”yhteisö olisi suoraan loukannut kansainvälisiä sitoumuksiaan, vaan pikemminkin [siihen], että [kyseessä olleella direktiivillä] jäsenvaltiot velvoitetaan loukkaamaan omia kansainväliseen oikeuteen perustuvia velvoitteitaan, vaikka [kyseessä olleen direktiivin] sanamuodon mukaan direktiivi ei vaikuta näihin velvoitteisiin” (Bioteknologia-tuomion 55 kohta).

252 Joka tapauksessa on todettava, että esillä oleva kanneperuste on virheellinen tosiseikkojen osalta. Vastoin kantajan väitteitä, ei voida katsoa, että yhteisö ei ole toiminut vilpittömässä mielessä DSB:n 25.9.1997 tehdyn päätöksen jälkeen. Yhteisö

kumosi vuoden 1993 järjestelmän DSB:n mainitun päätöksen jälkeen noudattaakseen WTO-sopimusten yhteydessä hyväksymiään yleisiä velvoitteitaan. Asetuksella N:o 1637/98 neuvosto nimenomaisesti uskoi komission tehtäväksi yksityiskohtaisten säännösten antamisen kolmansien maiden kanssa käytävän kauppajärjestelmän soveltamiseksi ja näihin säännöksiin sisältyivät asetuksen N:o 404/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 1637/98, 20 artiklan e kohdan mukaisesti "niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön toimesta [EY 300 artiklan] mukaisesti tehdyistä sopimuksista". Komissio joutui näin ollen määrittelemään uudet yksityiskohtaiset säännökset tariffikiintiöiden hallinnoimiseksi ja tuontitodistusten myöntämiseksi asetuksen N:o 2362/98 puitteissa.

253 Yhteisö on WTO:n puitteissa sittemmin aloittanut neuvotteluja Banaanit III -kiistan osapuolina olleiden kauppakumppaniensa kanssa löytääkseen keskinäisesti hyväksytyn ratkaisun URD:n 3 artiklan 6 kohdan määräysten mukaisesti. Neuvosto toteaa asetuksen N:o 216/2001 johdanto-osassa seuraavaa:

"Toimittajamaihin ja muihin asianomaisiin osapuoliin on luotu lukuisia ja tiiviitä yhteyksiä tavoitteena lopettaa asetuksessa (ETY) N:o 404/93(4) vahvistetun tuontimenettelyn aiheuttamat vastaväitteet sekä ottaa huomioon Maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti perustetun erityisryhmän päätelmät. Kaikkien komission esittämien vaihtoehtojen perusteella on arvioitavissa, että vahvistamalla keskipitkäksi aikaväliseksi tuontimenettely, jossa sovelletaan sopivan tasoista tullia ja AKT-maista yhteisöön suuntautuvan tuonnin tullietuuskohtelua, voidaan parhaiten taata toisaalta yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteiden toteutuminen yhteisön tuotannon ja kulutuskysynnän osalta ja toisaalta maailmankaupan sääntöjen noudattaminen, sekä estää uudet vastaväitteet. Tällainen menettely voidaan kuitenkin perustaa vasta, kun neuvottelut yhteisön kumppaneiden kanssa on käyty WTO:n menettelyjen ja erityisesti tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) XXVIII artiklan mukaisesti. Näiden neuvotte-lujen tulos on alistettava neuvoston hyväksyttäväksi, ja neuvoston on perustamissopimuksen määräysten mukaisesti myös vahvistettava sovellettava yhteinen tullitariffi."

- 254 Näiden seikkojen johdosta ei voida katsoa, ettei yhteisö ole toiminut vilpittömässä mielessä. Vastaavasti URD:ssa määrättyjen muutoksenhakukeinojen käyttämisen johdosta ei voida katsoa, että yhteisö olisi syyllistynyt menettelyn väärinkäyttöön.
- 255 Luottamuksensuojan periaatteen väitetyä loukkaamista osalta on korostettava, että kaikilla taloudellisilla toimijoilla, joille toimieliin on antanut perusteltuja odotuksia, on mahdollisuus vedota mainittuun periaatteeseen (yhdistetyt asiat T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 ja T-477/93, O'Dwyer ym. v. neuvosto, tuomio 13.7.1995, Kok. 1995, s. II-2071, 48 kohta). Nyt esillä olevassa asiassa kantaja ei kuitenkaan ole mitenkään osoittanut, kuinka se olisi yhteisön toimenpiteiden tai toiminnan johdosta perustellusti voinut ylläpitää tällaisia odotuksia. Koska kantaja ei ole osapuolena yhteisön ja sen kauppakumppanien välisissä vuoden 1993 ja 1999 järjestelmää koskeissa riidoissa, yhteisön ja sen kauppakumppanien välisistä suhteista ei voinut syntyä edellä kuvatunlaisia odotuksia.
- 256 Lisäksi vaikka yhteisöllä onkin yleinen velvollisuus panna täytäntöön DSB:n suositukset tai päätökset WTO-sopimusten kanssa yhteensopivalla tavalla, ei voida kuitenkaan katsoa, että mainitulla velvollisuudella rajoitetaan yhteisön valintaa kyseisen lopputuloksen saavuttamiseksi toteutettavien toimenpiteiden muutoseikkojen tai tätä varten täytäntöönpanettavien keinojen osalta. Päinvastoin, on myönnettävä, että kyseisissä sopimuksissa olevien määräysten monimutkaisuuden ja eräiden sellaisten käsitteiden epätasaisuuden vuoksi, joihin niissä viitataan, Wienin yleissopimuksen 26 artiklaan kodifioitu periaate kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanosta vilpittömässä mielessä edellyttää yhteisöltä kohtuullista ponnistelua, jotta se voi toteuttaa toimenpiteet, jotka ovat WTO-sopimusten mukaisia, jättäen samalla kuitenkin yhteisön valittavaksi muodon ja keinot kyseisen tuloksen saavuttamiseksi. Yhteisöjen tuomioistuin on siten muistuttanut, että ”vaikka molemmat sopimuspuolet ovat vastuussa allekirjoittamiensa sitoumusten täydellisestä täytäntöönpanosta, kummankin sopimuspuolen tehtävänä on kuitenkin määritellä omat oikeudelliset keinonsa sisällyttääkseen tämän tavoitteen oikeusjärjestykseensä, ellei itse sopimuksessa, sellaisena kuin sitä tulkitaan kohteensa ja tavoitteensa perusteella, määritellä näitä keinoja” (em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 35 kohta). Kun otetaan huomioon yhteisöjen toimielimillä oleva harkintavaltaa tarpeellisten keinojen valitsemiseksi politiikkojensa toteuttamiseksi ja kansainvälisten sitoumustensa täytäntöönpanemiseksi, kantajalle ei voinut syntyä perusteltua luottamusta siihen, että vuoden 1993 järjestelmää muutetaan kantajan intressien mukaisesti.

- 257 Koska kantaja ei ole osoittanut sellaisen lainvastaisen toiminnan olemassaoloa, jonka perusteella yhteisölle aiheutuisi sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu, esillä oleva kanneperuste on hylättävä.
- 258 Viimeiseksi kantaja väittää, että nyt käsiteltävänä olevan kanteen hylkäämisellä loukataan tehokkaan oikeussuojan yleistä periaatetta, joka vahvistetaan 4.11.1950 tehdyn ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa ja yhteisön tuomioistuinten oikeuskäytännössä (asia 222/86, Heylens ym., tuomio 15.10.1987, Kok. 1987, s. 4097, Kok. Ep. IX, s. 225). Kantaja kuitenkin täsmentää, että kyseinen periaate ei suoranaisesti ole sen kanteen perustana vaan sen on ohjattava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkintaa. Nyt esillä oleva vahingonkorvauskanne on itse asiassa ainoa vakavasti harkittava keino tuomioistuinvalvonnan toteuttamiseksi, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt tutkimatta useita asetuksesta N:o 2362/98 nostettuja kumoamiskanteita ja väli-toimihakemuksia.
- 259 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että oikeussubjekteilla on yhteisön oikeudessa oikeus täyteen ja tehokkaaseen oikeussuojaan (asia C-393/96 P(R), Antonissen v. neuvosto ja komissio, määräys 29.1.1997, Kok. 1997, s. I-441, 36 kohta) ja että perustamissopimuksen tarkoituksena on ollut toteuttaa täysin kattava oikeussuojajärjestelmä niiden yhteisön toimielinten toimien osalta, joilla voi olla oikeusvaikutuksia (asia 302/87, parlamentti v. neuvosto, tuomio 27.9.1988, Kok. 1988, s. 5615, 20 kohta). Nyt esillä olevassa asiassa kantaja ei voi esittää mainittujen periaatteiden perusteella minkäänlaista vaatimusta kanteensa hyväksymiseksi. Kantajalla on ollut mahdollisuus käyttää käytettävissään olevia oikeussuojakeinoja. Näin ollen ei voida katsoa, että tehokkaan oikeussuojan periaatetta olisi mitenkään loukattu.
- 260 Edellä esitetyistä perusteista seuraa, että edellytys, joka koskee kyseessä olevan yhteisön toimielimen moitteenalaisen toiminnan lainvastaisuutta, ei täyty nyt esillä olevassa asiassa. Tämän johdosta kanne on hylättävä perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

- 261 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, koska komissio on sitä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se veloitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.**

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Mengozzi

Martins Ribeiro

Julistettiin Luxemburgissa 3 päivänä helmikuuta 2005.

H. Jung

P. Lindh

kirjaaja

laajennetun viidennen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tausta	II - 322
1. Asetus N:o 404/93	II - 322
2. Asetus N:o 1442/93	II - 323
3. Asetus N:o 1637/98	II - 325
4. Asetus N:o 2362/98	II - 328
5. Asetus N:o 216/2001	II - 330
6. Asetus N:o 896/2001	II - 331
7. Tiivistelmä Maailman kauppajärjestössä (WTO) esillä olevasta "banaanikiis- tasta"	II - 332
Oikeudenkäyntimenettely	II - 338
Asianosaisten vaatimukset	II - 340
Tutkittavaksi ottaminen	II - 340
1. Asianosaisten lausumat	II - 340
2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 343
Kanteen yhteensoveltuvuus työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa	II - 343
Kanteen yhteensoveltuvuus työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan e alakohdan kanssa	II - 346
Pääasia	II - 347
1. Yhteenvedo kanteen oikeudellisista perusteista	II - 348
2. Ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu WTO:n sääntöjen rikkomiseen ...	II - 350
Nakajima-oikeuskäytännön tulkinta	II - 350
Asianosaisten lausumat	II - 350
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 358
Nakajima-oikeuskäytännön soveltaminen nyt esillä olevaan asiaan	II - 363
Asianosaisten lausumat	II - 363
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 372
	II - 407

3.	Toinen kanneperuste, joka perustuu neuvoston komissiolle asetuksen N:o 1637/98 täytäntöönpanemiseksi myöntämän toimivallan rikkomiseen	II - 378
	Asianosaisten lausumat	II - 378
	Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 381
4.	Kolmas kanneperuste, joka perustuu yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamiseen	II - 383
	Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee syrjintäkiellon periaatetta	II - 383
	Tutkittavaksi ottaminen	II - 383
	— Asianosaisten lausumat	II - 383
	— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 384
	Asiakysymys	II - 385
	— Asianosaisten lausumat	II - 385
	— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 388
	Kanneperusteen toinen osa, joka koskee elinkeinovapautta	II - 392
	Asianosaisten lausumat	II - 392
	Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 393
	Kanneperusteen kolmas osa, joka koskee suhteellisuusperiaatetta	II - 394
	Asianosaisten lausumat	II - 394
	Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 395
5.	Neljäs kanneperuste, joka perustuu kansainvälisen oikeuden mukaisten vilpittömän mielen ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamiseen	II - 397
	Asianosaisten lausumat	II - 397
	Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 401
	Oikeudenkäyntikulut	II - 406